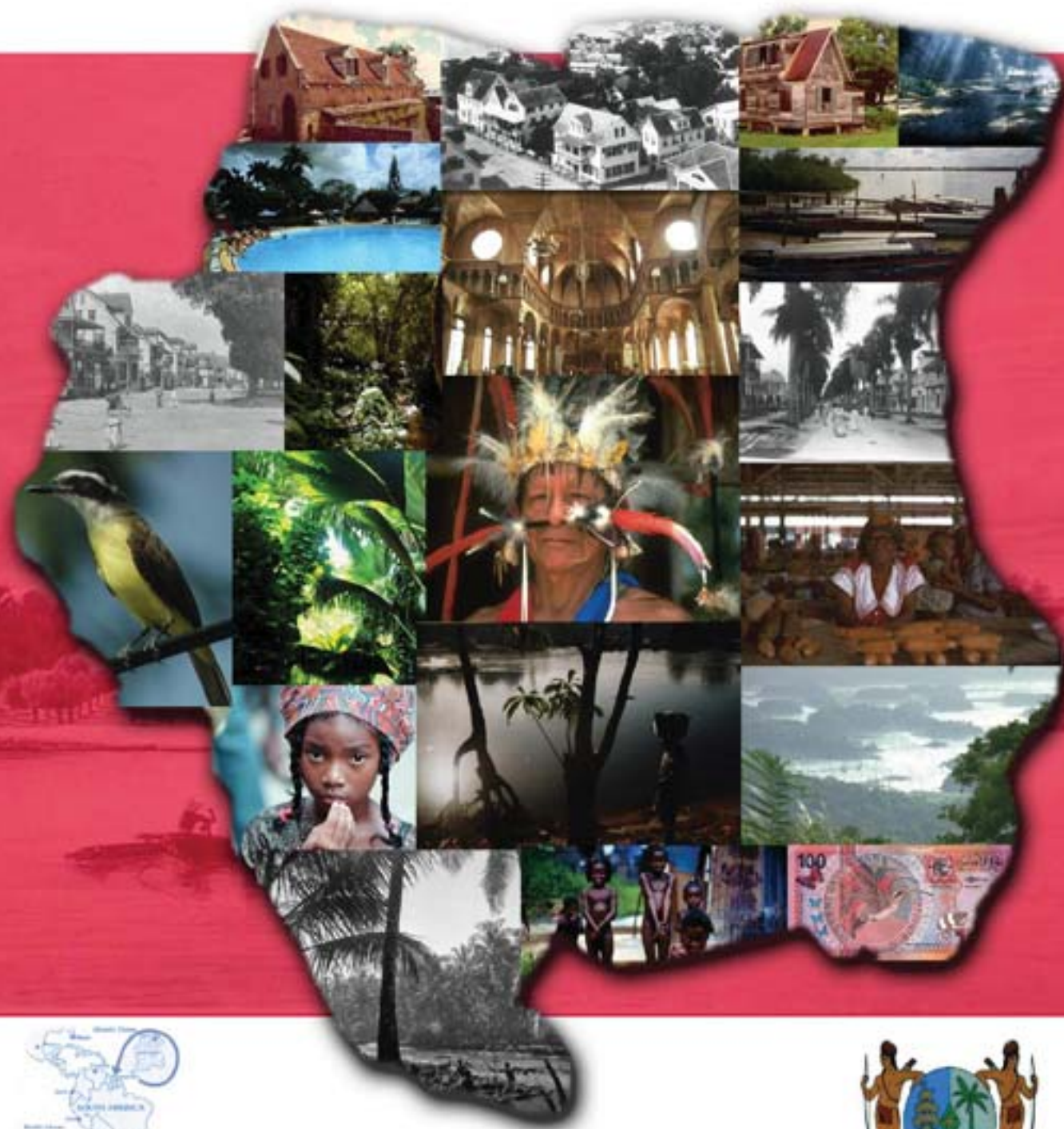

De backpackersgids voor Suriname

De backpackersgids voor Suriname

Inhoud

Voorwoord	3
Gebruiksaanwijzing	5
Deel I: Algemene en Praktische Informatie	6
Hoofdstuk 1 Algemene Informatie	7
1.1 Klimaat	7
1.2 Bevolking	7
1.3 Taal	8
1.3 Religie	9
1.4 Politiek.....	9
Hoofdstuk 2 Praktische Informatie	10
2.1 Toelatingsvereisten.....	10
2.2 Ambassades	10
2.3 Bereikbaarheid.....	12
2.4 Luchtvaartmaatschappijen	13
2.5 Financiën	13
2.6 Nutsvoorzieningen.....	14
2.7 Communicatie.....	15
2.8 Transport	16
2.9 Touroperators	18
2.10 Belangrijke telefoonnummers.....	19
2.11 Tijd	19
2.12 Openingstijden.....	20
Deel II: Reisinformatie.....	21
Hoofdstuk 1 Paramaribo	22
1.1 Bezienswaardigheden	22
<i>Fort Zeelandia</i>	22
<i>Onafhankelijkheidsplein</i>	23
<i>Kleine Combéweg</i>	23
<i>Gravenstraat</i>	23
<i>Lim-A-Po Straat</i>	24
<i>Waterkant</i>	24
<i>Heiligenweg</i>	25
<i>Saramaccastraat</i>	25
<i>Dr. Sophie Redmondstraat</i>	25
<i>Domineestraat</i>	26
<i>Maagdenstraat</i>	26
<i>Spanhoek</i>	26
<i>Kerkplein</i>	26
<i>Keizerstraat</i>	26
<i>Cultuurtuin</i>	27
1.2 Accommodatie.....	27
1.3 Restaurants	29
1.4 Nachtleven.....	31
1.5 Transport	32

Hoofdstuk 2	(Dag)trips vanuit Paramaribo.....	33
2.1	District Commewijne.....	33
	<i>Fort Nieuw Amsterdam</i>	33
	<i>Braamspunt en Pomona</i>	34
	<i>Matapica</i>	36
	<i>Commewijne plantages</i>	37
2.2	District Wanica.....	40
	<i>Lelydorp</i>	40
	<i>Santigron</i>	41
2.2	District Para.....	42
	<i>Para-Oost (de route Paranam-Blakawatra)</i>	42
	<i>Paranam</i>	43
	<i>Powakka</i>	43
	<i>Overbridge</i>	43
	<i>Jodensavanne</i>	45
	<i>Blakawatra</i>	47
	<i>Para-Midden (Zanderijgebied)</i>	47
	<i>Onverdacht</i>	48
	<i>Onverwacht</i>	48
	<i>Republiek & Berseba</i>	49
	<i>Zanderij I</i>	50
	<i>Colakreek</i>	50
	<i>Bosbivak</i>	51
	<i>Berlijn</i>	52
	<i>Carolinakreek</i>	53
2.3	District Saramacca.....	53
	<i>Groningen</i>	53
	<i>Boskamp</i>	55
	<i>Natuurreservaat Coppename-monding</i>	55
	<i>Beneden-Coesewijnerivier</i>	56
Hoofdstuk 3	Oost Suriname & Frans Guyana.....	57
3.1	District Marowijne.....	57
	<i>Galibi</i>	57
3.2	Frans Guyana.....	59
	<i>St. Laurent du Maroni</i>	59
Hoofdstuk 4	Brokopondo Gebied.....	61
4.1	District Brokopondo.....	61
	<i>Brokopondocentrum & Afobaka Stuwdam</i>	61
	<i>Brokopondo Stuwmeer – Tonka Eiland</i>	62
	<i>Brownsberg</i>	65
4.2	Boven-Surinamerivier.....	67
Hoofdstuk 5	West Suriname.....	71
5.1	District Coronie.....	71
	<i>Totness</i>	71
5.2	District Nickerie.....	72
	<i>Nieuw-Nickerie</i>	72
	<i>Bigi Pan</i>	75
	<i>Apura en Washabo</i>	76
	<i>Wageningen</i>	79
	<i>Cupido</i>	80
Begrippenlijst	.....	81

Voorwoord

Gefeliciteerd! Je hebt het eerste bruikbare reisdocument voor backpackers in Suriname voor je liggen. Suriname is een prachtig land dat met zijn culturele verscheidenheid en uitgestrekte tropische regenwoud een geweldige potentiële toeristische trekpleister vormt. Ik zeg potentieel, want toerisme staat in Suriname nog in de kinderschoenen. Dit maakt waarom ik iedereen die enigszins avontuurlijk is aangelegd een reis naar Suriname kan aanraden: je zult zeker van de gebaande paden af gaan!

In deze Backpackersgids wordt hoofdzakelijk informatie behandeld over zelfstandig rondreizen in Suriname, uitgebreide tourinformatie zal men daarom niet aantreffen. Het idee achter deze Backpackersgids is eenvoudig: hoe kom ik van A naar B, waar kan ik slapen, en wat kost het? Daarbij geef ik uiteraard wel kort en bondig aan waarom men naar 'B' zou gaan en wat daar dan wel te zien en te doen is. Ik ga er te allen tijde vanuit dat men reist met het openbaar vervoer en dus worden alleen plekken belicht die hiermee (redelijk eenvoudig) te bereiken zijn. Tevens houd ik rekening met een relatief klein budget. Ben jij dus een backpacker die ongeorganiseerd en zo goedkoop mogelijk wilt rondreizen, dan is dit dé gids voor jou!

De informatie in deze Backpackersgids is gebaseerd op mijn onderzoek in Suriname in 2002. Ik heb toen een klein half jaar door het land gereisd en met veel mensen in de toerisme-industrie gesproken. Mijn reizen door Suriname waren niet altijd gemakkelijk en lange tijd heb ik gedacht dat dat mijn conclusie zou gaan luiden: ga niet backpacken in Suriname, tenzij je veel tijd en vooral veel geld hebt. Het kan namelijk een nogal tijdrovend proces zijn om erachter proberen te komen waar je nou eigenlijk heen kan en hoe je daar moet komen. Bovendien zijn de georganiseerde trips erg prijzig (tussen de \$50-100 per dag) en is het reizen per korjaal in het binnenland zo duur, dat ik de moed langzaam in mijn schoenen voelde zakken. Gelukkig ben ik uiteindelijk tot de slotsom gekomen dat backpacken in Suriname, zeker in de gebieden die in deze Backpackersgids behandeld worden, toch zeker wel heel goed te doen is. Het tijdrovende uitzoekproces is niet meer nodig wanneer deze gids ter hand wordt genomen, en reizen in de door mij beschreven gebieden valt zeker binnen het budget van de backpacker.

De voornaamste bezienswaardigheden van Suriname zijn behalve het fantastische klimaat, ook de grote culturele verscheidenheid, het gebouwd koloniaal erfgoed, en als vanzelfsprekend de natuur. Met name het binnenland (in deze gids beperkt tot de Boven-Surinamerivier) is uniek in zowel cultuur als natuur en wat mij betreft een aanrader. Over het algemeen zijn alle bestemmingen goed of zelfs makkelijk te bereiken. Er gaan meestal wel bussen heen en ook de (veer)bootjes varen zeer regelmatig. Zeker deze bussen zijn spotgoedkoop en, indien de boten niet worden gecharterd, zijn ook deze te betalen. Ter plekke is bijna altijd (betaalbare) accommodatie. De kosten kunnen nog eens extra worden gedrukt door met een (kleine) groep op pad te gaan. Hierdoor kunnen accommodatie- en transportkosten worden gedeeld, wat een groot verschil maakt. Het moet te doen zijn om voor zo'n €20,- per persoon per dag rond te reizen.

Genoeg mooie dingen te zien en het is allemaal nog te bereizen ook. Nu is het nog slechts wachten op de grote groepen toeristen, zou je zeggen. Misschien dus nog een reden om Suriname te gaan bezoeken: wie het land nu bezoekt zal zeker een gevoel van massatoerisme bespaard blijven. Suriname is een van de weinige plekken in de wereld waar toeristen nog maar mondjesmaat heen gaan. Zeker backpackers laten dit gedeelte van de wereld links liggen. Ik kan alleen maar zeggen: ga nu, voor het te laat is.

Veel reisplezier gewenst in *Switi Sranan!!*

Ferry Bounin

November 2009

LET OP: De informatie in deze Backpackersgids is gebaseerd op mijn onderzoek in Suriname in 2002 en daarna is de gids niet meer bijgewerkt. Daarom kan het niet anders dan dat bepaalde informatie in deze gids niet meer volledig up-to-date is.

Gebruiksaanwijzing

Hoe is deze gids ingedeeld, waar vind je wat, en hoe dient de gids te worden gebruikt?

De gids is opgedeeld in twee delen:

Deel I Algemene en Praktische Informatie

Deel II Reisinformatie

Deel I behandelt Algemene Informatie over het land, zoals bevolking en klimaat, alsmede Praktische Informatie, zoals o.a. transport, communicatie en telefoonnummers. Deel I biedt dus zowel achtergrond informatie van Suriname, als handige wetenswaardigheden en tips die het verblijf terplekke kunnen vergemakkelijken.

Deel II behandelt alle Reisinformatie naar de in deze gids opgenomen bestemmingen. Deze bestemmingen zijn verdeeld over vijf regio's:

1. Paramaribo
2. (Dag)trips vanuit Paramaribo
3. Oost Suriname & Frans Guyana
4. Brokopondo Gebied
5. West Suriname

Deze vijf regio's zijn ieder opgenomen in een apart hoofdstuk. De verdeling van de bestemmingen over deze regio's is niet zonder reden gemaakt. Deze gebieden kunnen namelijk ieder worden gezien als 'reizones', waarvan de bestemmingen in een enkele reis allen kunnen worden aangedaan. Paramaribo wordt gezien als een soort thuisbasis waar men na een dergelijke reis terugkeert, om vervolgens weer verder te gaan naar een nieuwe reizone. De bestemmingen per regio zijn geografisch gezien in volgorde weergegeven, met Paramaribo als vertrekpunt.

Deel I

Algemene en Praktische Informatie

Hoofdstuk 1   Algemene Informatie

1.1   *Klimaat*

Suriname heeft voor het grootste deel een tropisch regenwoudklimaat. De droogste maanden zijn in het algemeen september en oktober. Suriname heeft een dubbele regentijd. In januari regent het flink, maar van april tot en met juli is de grote regentijd. Aan het eind van de regentijden komen soms hevige buien voor. De gemiddelde temperatuur is in Paramaribo 27,3 graden Celsius. De gemiddelde dagelijkse maximumtemperatuur is het hoogst in oktober en het laagst in januari. De gemiddelde minimumtemperatuur bedraagt het gehele jaar door ongeveer 23 graden. De relatieve vochtigheid bedraagt gemiddeld 80%. De winden waaien overheersend uit oostelijke richtingen en zijn over het algemeen zwak met snelheden van tussen de een en twee meter per seconde. Het klimaat in het binnenland wijkt weinig af, in het algemeen is de neerslag er hoger.

1.2   *Bevolking*

De bevolking vertoont een grote etnische verscheidenheid als gevolg van de gevoerde koloniale arbeidspolitiek tot instandhouding van de plantagelandbouw. Allereerst kwamen de Afrikaanse slaven in de 17^e, 18^e en 19^e eeuw, nadat de Indianen bij bosjes sneuvelden door Europese ziektes en bovendien het zware werk op de plantages niet wilden en konden doen. Door de eeuwen heen vluchtten velen van de Afrikaanse slaven weg van de plantages en vestigden zich permanent in het Surinaamse oerwoud, waar hun nakomelingen nog altijd gevestigd zijn. Na de emancipatie in 1863 dreigde de plantages het hoofd niet langer boven water te kunnen houden en werden er eerst Chinezen op contractbasis op de plantages tewerkgesteld. Nadat de Chinezen niet in staat bleken zwaar werk in de brandende zon te verrichten, werden uit Brits-Indië ongeveer 34.000 contractarbeiders gehaald. De Hindoestanen waren wel aan het klimaat gewend en konden het werk goed aan. Toen echter zelfs nu de plantages problemen met arbeidstekorten bleven houden, werden begin 20^e eeuw ongeveer evenveel contractarbeiders uit Nederlands-Indië (vooral Java) gehaald. De contractanten kregen allen de mogelijkheid geboden om kosteloos de overtocht terug naar Azië te maken na beëindiging van hun contractperiode. De meeste van hen echter kozen ervoor om in Suriname te blijven.

Deze unieke (im)migratiegeschiedenis heeft als gevolg dat de Surinaamse maatschappij een multiculturele samenleving bij uitstek is. Momenteel bedraagt het inwoneraantal van Suriname circa 435.000, verdeeld over 8 verschillende bevolkingsgroepen. De verhoudingen zijn ongeveer: Hindoestanen 35%, Creolen 32%, Javanen 15%, Marrons of Bosnegers 10,5%, Indianen 2,5%, Chinezen 2%, Europeanen 1,5%, anderen 1,5%.

De bevolking is geconcentreerd in de kuststreek, daar woont circa de helft in een straal van 35 km rondom Paramaribo. Dit gebied, Groot-Paramaribo geheten, heeft circa 280.000 inwoners. De resterende bevolking woont in kleine nederzettingen langs de kust en langs de rivieren. De enige andere plaats van betekenis is Nieuw Nickerie (8000 inwoners). Naar schatting wonen er ruim 300.000 personen van Surinaamse afkomst in Nederland.

1.3 Taal

Er worden in Suriname ongeveer 20 talen gesproken. De officiële taal is het Nederlands, maar de lingua franca is het Surinaams of Sranantongo. Sranantongo ontwikkelde zich reeds vroeg tijdens de slaventijd als creoolse taal. Het ‘Sranan’ is te onderscheiden van de door de Bosnegers gesproken talen zoals het Saramakaans en het Aukaans. De Indianen spreken verschillende Indiaanse talen. De in de 19de eeuw gearriveerde contractarbeiders brachten het Hindi, Javaans en Chinees. De omgangstaal tussen al deze groepen is het Sranantongo.

1.3 Religie

De godsdienstige verscheidenheid komt in grote lijnen overeen met de etnische. De creolen behoren voornamelijk tot de christelijke kerken. Ruim 40% van hen is Rooms-katholiek en ongeveer eenzelfde percentage van de creolen is lid van de Evangelische Broedergemeente. Een groeiend aantal behoort tot verschillende pinkstergemeenten. Tot de religieuze uitingen van de creolen en van de Bosnegers en de Indianen moet ook de Winti-cultus gerekend worden. Vaak zijn deze bevolkingsgroepen zowel Winti als een christelijke godsdienst toegedaan. De joden (zowel Asjkenaziem als Sefardiem) vormen een zeer kleine minderheid. De Hindoestanen hangen voor circa 80% het hindoeïsme aan, 15% is islamiet, 5% christen. De Javanen zijn overwegend islamiet. De Indianen zijn grotendeels, althans officieel, gekerstend.

1.4 Politiek

Suriname heeft als staatsvorm de parlementaire democratie. Volgens de grondwet van 1987 berust de hoogste macht bij de voor vijf jaar door de Verenigde Volksvergadering (een uitgebreid parlement) gekozen president, die naast staatshoofd en opperbevelhebber van de strijdkrachten tevens regeringsleider is. Deze laatste functie wordt ex officio uitgeoefend door de vice-president. De Nationale Assemblée is het hoogste staatsorgaan en telt 51 leden.

Suriname is ingedeeld in tien districten plus de hoofdstad. De districten zijn Paramaribo, Brokopondo, Commewijne, Coronie, Marowijne, Para, Wanica, Sipaliwini, Saramacca en Nickerie. De districten worden beheerd door een districtscommissaris. Het district is een administratief onderdeel van de centrale regering in Paramaribo, en de districtscommissaris krijgt zijn instructies van de minister van Districtsbestuur en Decentralisatie. De districten zelf zijn weer onderverdeeld in gebieden die onder een bestuursambtenaar met vaste standplaats vallen. Er is geen gemeentelijke indeling. Wel onderscheidt men binnen een district verschillende gemeenschappen, zoals vestigingsplaatsen (oude plantages), dorpsgemeenschappen, waterschappen en dorpen (grondjes).

Hoofdstuk 2   Praktische Informatie

2.1   *Toelatingsvereisten*

Na de invoering van een visumplicht voor Surinamers door de Nederlandse regering in de jaren 80, hebben de Surinaamse autoriteiten, bij wijze van represailleactie, eenzelfde soort maatregel ingevoerd voor Nederlandse staatsburgers. Dit houdt in dat iedereen bij aankomst in Suriname in het bezit moet zijn van een visum (m.u.v. burgers van de Nederlandse Antillen). De Surinaamse douane geeft je vervolgens een 'kort verblijf'-stempel, die binnen acht dagen dient te worden verlengd aan het Nieuwe Havencomplex (tel. 403101) te Paramaribo. Hier krijg je dan een stempel voor langer verblijf in Suriname, maar als je langer dan enkele weken wil blijven zal ook deze stempel nog meerdere malen moeten worden verlengd.

2.2   *Ambassades*

Een visum kan worden verkregen op de volgende adressen:

Surinaamse ambassades

GUYANA 304 Church St. P.O. Box 334 Georgetown Tel: (+592) 267844 Fax: (+592) 253476	BRAZILIE SHIS-Q1 Conjunto 1 Casa 6 71600 Brasilia Tel: (+55) 61-248-3995 Fax: (+55) 61-248-3791	VENEZUELA Entre 7a y 8a Transversal 41 Qta Los Milagros Altamira Caracas 1060 A Tel: (+58) 2-263-1554 Fax: (+58) 2-61-2724	TRINIDAD 11 Maraval Road 5th Floor Tatil Building Port of Spain Tel: (+1) 868-628-0704 Fax: (+1) 868-628-0086
NEDERLAND Alexander Gogelweg 2 2517 JH The Hague Tel: (+31) 70-365-0844 Fax: (+31) 70-361-7445	BELGIE Avenue Louise 379 1050 Brussels Tel: (+32) 2-640-1172 Fax: (+32) 2-646-3962	VERENIGDE STATEN Van Ness Centre Ave Suite 108 4301 Connecticut Ave Washington DC 20008 Tel: (+1) 202-244-7590 Fax: (+1) 202-244-5878	CHINA 3-7-1- Kingoumanwai Beijing 100020 Tel: (+86) 10-653-22-939 Fax: (+86) 10-650-02022

Surinaamse consulaten

VERENIGDE STATEN	NEDERLAND	FRANS GUYANA	CURACAO, N.A.
7235 NW 19th St. Suite A	De Cuserstraat 11	38 ter Rue Christoph Colomb	ITC Building IM 124
Miami FL 33126	1081 CK Amsterdam	97300 Cayenne	Willemstad
Tel: (+1) 305-593-2163	Tel: (+31) 206-42-61-37	Tel: (+594) 31-76-45	Tel: (+599) 94636-650
Fax: (+1) 305-599-1034	Fax: (+31) 206-46-53-11	Fax: (+594) 30-04-61	Fax: (+599) 94636-45

Buitenlandse ambassades in Suriname

BRAZILIE		CHINA		FRANKRIJK	
Maratakkastraat 2		Anton Dragtenweg 154		Gravenstraat 5 -7	
Paramaribo		Paramaribo		Paramaribo	
Tel: 400200		Tel: 454777		Tel: 476455	
Fax: 400205		Fax: 452540		Fax: 471208	
GUYANA		INDIA		INDONESIE	
Gravenstraat 82		Rode Kruislaan 10		Van Brussellaan 3	
Paramaribo		Paramaribo		Paramaribo	
Tel: 477895		Tel: 498344		Tel: 431230	
Fax: 472679		Fax: 499538		Fax: 498234	
JAPAN		KOREA		NEDERLAND	
Gravenstraat 23 - 25		Heerenstraat 8		Rooseveltkade 5	
Paramaribo		Paramaribo		Paramaribo	
Tel: 474860		Tel: 484747		Tel: 477211	
Fax: 412208				Fax: 477792	
VENEZUELA		VERENIGDE STATEN			
Gravenstraat 23 - 25		Dr. Sophie			
Paramaribo		Redmondstr. 129			
Tel: 475401		Paramaribo			
Fax: 475602		Tel: 472900			
		Fax: 420800			

2.3 Bereikbaarheid

Vliegtuig

Helaas zijn de rechtstreekse vluchten vanuit Amsterdam extreem duur door het monopolie dat de KLM op deze route heeft. Maar er zijn wel enkele goedkopere niet-rechtstreekse vluchtmogelijkheden vanuit Amsterdam.

Suriname is namelijk ook te bereiken met Air France, via Parijs en Cayenne (Frans Guyana). Deze reis duurt aanzienlijk langer dan met de KLM, maar is dan ook aanzienlijk goedkoper. Het is bovendien ook mogelijk alleen het stuk Parijs – Cayenne te vliegen en de rest zelf over land te doen. Deze optie is de allergeodkoopste, maar de extra reiskosten die dit voordeel weer enigszins opheffen, en vooral de extra tijd en moeite die erin moeten worden gestoken, maken deze tevens de minst aantrekkelijke.

Een andere goedkope optie is vliegen via Trinidad. Het traject Londen – Trinidad is zeer goedkoop, en vanaf Trinidad kan er al vanaf zo'n honderdvijftig euro (retour) worden gevlogen op Paramaribo. Het grote voordeel van een dergelijk ticket is dat de reis naar Suriname gecombineerd kan worden met een uitstapje naar Trinidad of eventueel zelfs Venezuela, wat weer erg gemakkelijk vanuit Trinidad te bereiken is.

Over land

Suriname is over land alleen te bereiken met de (veer)boot vanuit Frans Guyana of Guyana. Vooral deze laatste biedt voor de avonturiers nog enkele interessante reismogelijkheden. Zo bestaat bijvoorbeeld de mogelijkheid te vliegen naar Carácas in Venezuela (vanuit Nederland waarschijnlijk de goedkoopste rechtstreekse vlucht naar deze regio) en vanuit daar zuidwaarts, via een klein stukje Brazilië, over land te reizen naar Guyana en vervolgens Suriname. Natuurlijk kan er ook voor gekozen worden om rechtstreeks naar Brazilië te gaan vanuit Nederland, en vanuit daar juist noordwaarts te reizen richting Guyana en Suriname. Deze routes kunnen uiteraard ook in omgekeerde richting worden gedaan en/of met elkaar worden gecombineerd, waardoor er erg leuke reisjes kunnen worden uitgestippeld.

Door het ontbreken van landsgrenzen tussen Frans Guyana en Brazilië, is het helaas niet mogelijk Frans Guyana te gebruiken als brug tussen Suriname en Brazilië.

2.4 *Luchtvaartmaatschappijen*

De volgende luchtvaartmaatschappijen verzorgen vluchten van, naar en binnen Suriname

SLM - SURINAM AIRWAYS Dr. Sophie Redmondstr. 219 Paramaribo Tel: 432700 Fax: 434723	KLM - ROYAL DUTCH AIRLINES J.C. de Mirandastr. 9 bv Paramaribo Tel: 472421 Fax: 477526	ALM - ANTILLEAN AIRLINES Burenstraat 34 Paramaribo Tel: 476288 Fax: 476117
AIR FRANCE - GENERAL AGENT Waterkant 12 Paramaribo Tel: 473838 Fax: 477750	GUM AIR - CHARTERFLIGHTS Kwattaweg 254 Paramaribo Tel: 498888 Fax: 491740	

2.5 *Financiën*

Munteenheid

De munteenheid van Suriname is de Surinaamse gulden. In vroegere tijden stond deze munt ongeveer gelijk aan de Nederlandse gulden, maar na vele jaren van economische recessie en enorme inflatie is hier nog weinig van over. De koers fluctueerde (verslechterde) voortdurend, maar eind 2002 heeft de regering dit een halt toegeroepen door de gulden en de dollar aan elkaar te koppelen. Op straffe van het intrekken van hun vergunning, worden de wisselkantoren gedwongen een dollar van de hand te doen voor maximaal 2800 gulden. Op deze manier hoopt de overheid de inflatie, en het dus voor de Surinamer immer duurder wordende bestaan, tegen te gaan. Maar of deze maatregel standhoudt of slechts een luchtbel is die ieder moment kan knappen, kan alleen de tijd ons leren.

Geld opnemen

Het is vooralsnog onmogelijk om met de europas geld te pinnen in Suriname. Er is mij ter ore gekomen dat er bij de RBTT-Bank vergaande plannen zijn om een pinautomaat in gebruik te gaan nemen, maar voorlopig zijn deze plannen dus nog niet ten uitvoer gebracht. De enige mogelijkheden om aan geld te komen zijn dus nog altijd travellercheques,

geldovermakingsbedrijven (b.v. Western Union), of een creditcard. Alledrie deze opties hebben echter aanzienlijke transactiekosten (ongeveer 5%). Travellercheques worden bij alle grote banken geaccepteerd en met een creditcard kan geld worden opgenomen bij De Surinaamsche Bank en de RBTT-Bank. Daarnaast accepteren enkele duurdere winkels, hotels en restaurants ook vaak creditcards. Er zijn verder erg veel wisselkantoren die allen dollars en euro's opkopen, dus contant geld kan gemakkelijk worden meegenomen en gewisseld.

Banken

CENTRALE BANK VAN SURINAME	HAKRINBANK N.V.	VOLKSKREDIETBANK
Waterkant 20, Paramaribo	Dr. Softie Redmondstraat 11-13,	Waterkant 104, Paramaribo
Tel: 473741	Paramaribo	Tel: 472616
Fax: 476444	Tel: 477722	Fax: 473257
	Fax: 472066	
DE SURINAAMSCHE BANK	SURINAAMSE POSTSPAARBANK	
Gravenstraat 26-30, Paramaribo	Knuffelsgracht 10-14, Paramaribo	
Tel: 471100	Tel: 410948	
Fax: 477835	Fax: 472952	

2.6 Nutsvoorzieningen

Elektriciteit

Het Surinaams elektriciteitsnet heeft een spanning van 125 volt, maar er zijn ook aansluitingen van 220 volt beschikbaar.

Water

Suriname beschikt over het zuiverste water van Zuid-Amerika. Je kan in de meeste gevallen dus met een gerust hart uit de kraan drinken. Mocht je een huis huren, houd er dan rekening mee dat er vaak alleen een koudwater-aansluiting is.

2.7 *Communicatie*

Post

Vanuit Paramaribo wordt regelmatig post per vliegtuig vervoerd. Het duurt gemiddeld een dag of vijf voordat de post vanuit Suriname in Nederland op het gewenste adres aankomt. Andersom echter duurt het soms wel weken; de post blijft in Suriname erg lang op het postkantoor liggen. Een brief vanuit Nederland doet er al gauw een week of drie over om het juiste adres in Suriname te bereiken. Het is ook goed mogelijk om, tegen een veel lagere prijs, goederen per schip te laten vervoeren van of naar Suriname. Dit gaat natuurlijk erg traag, maar is, zeker bij zware pakketten, veel voordeliger.

SURPOST

Korte Kerkstraat 1, Paramaribo

Tel: 477524 / 476467 / 472255

Fax: 421242 / 421232

Telefoon

Bellen van en naar Suriname is duur, maar bellen binnen het land zelf is goed betaalbaar. De telecommunicatie in het land is volledig in handen van Telesur. Vanuit telefooncellen, maar ook vanaf een vaste lijn thuis (niet noodzakelijk), kan er met Telesur-telefoonkaarten (\$10/20/50) worden gebeld, die op veel plaatsen in de stad te verkrijgen zijn. Voor bellen met een mobiele telefoon ('cellulair' in Suriname) moet een aparte kaart worden aangeschaft.

De internationale toegangscode voor Suriname is: (00)597.

TELESUR

Heiligenweg 1, Paramaribo

Tel: 474242

Fax: 410555

ICMS

Gravenstraat 101, Paramaribo

Tel: 424565

Fax: 425555

Internet

Er zijn in Paramaribo veel internet mogelijkheden, met uiteenlopende prijzen en snelheden van het internet. Op de meeste plaatsen kost een uur internet ruim één euro.

CARIB COMPUTERS
Heerenstraat 22, Paramaribo
Hermitage Mall, Paramaribo
Tel: 424474

CHAT POINT
Verlengde Mahonylaan 22a
Paramaribo

GAMEZONE
Domineestraat 37, Paramaribo

THE BROWSER
Hoek Wilhelminastraat / H.J. de
Vriesstraat, Paramaribo
Tel: 422977

SPEEDY
Prinsessestraat, Paramaribo

2.8 Transport

Bus

Er zijn in Suriname twee busbedrijven, die samen alle bussen van het land onderhouden:

N.V.B: Nationaal Vervoer Bedrijf. Dit is de goedkoopste van de twee, maar tevens degene met de minste routes en vertrektijden. De zogenoemde staatsbussen van de NVB rijden altijd op vaste tijden. Alle bussen vertrekken van de Heiligenweg, behalve die naar het binnenland, deze vertrekken vanaf de Saramaccastraat vanaf de halte 'Schiphol'.

Tel. 47 24 50.

P.L.O: Particuliere Lijndienst Organisatie. De particuliere bushouders hebben zich verenigd in deze organisatie. Veruit de meeste bussen die rijden zijn van de PLO. Voor op de ruit staat het nummer van de bus en op de deur het bedrag dat men voor de rit dient te betalen. Dit bedrag is overigens altijd hetzelfde, ongeacht de afstand die met de bus wordt afgelegd. Stadsritten kosten niet meer dan zo'n 25 eurocent, naar Zanderij is ongeveer het dubbele daarvan, en naar Albina of Nieuw-Nickerie gaat men voor ongeveer €3,50.

Tel. 43 44 27 / 088 078 70, en het hoofdkantoor bevindt zich aan de Coppenamestraat 12.

N.B. Ondanks dat ik de grootst mogelijke moeite heb gedaan me van de meest recente informatie te vergewissen, kan het niet anders dan dat ik hierin zo nu en dan in gebreke ben gebleven. Om er

zeker van te zijn dat de bus die je wil nemen ook inderdaad rijdt, dien je daags van te voren naar de vertrekplaats van de bus te gaan en daar de meest recente informatie te winnen. Ook kunnen de busbedrijven worden gebeld.

Er kunnen ook zelf busjes worden gehuurd:

LE GRAND BALDEW	Dhr. Sultan
Tourtonnelaan 59	Commisaris Roblesweg 151, Paramaribo
Paramaribo	Tel: 452496
Tel: 474713	
Fax: 421164	

Luchthaventransport

GARAGE ASHRUF	DE PAARL AIRPORT SERVICE	LE GRAND BALDEW
Aidastraat 19	Kankantriestraat 42	Tourtonnelaan 59
Paramaribo	Paramaribo	Paramaribo
Tel: 454451	Tel/Fax: 403610	Tel: 474713
Fax: 455411		Fax: 421164

Huurauto's

AVIS RENT-A-CAR	DORMAX CAR RENTAL	GLORIA'S CAR RENTAL
Fred O'Kirkstraat 11, Paramaribo	Kerkstraat 24, Paramaribo	Veldhuizenlaan 12, Paramaribo
Tel: 450447 / 451000	Tel: 463362 / 432344	Tel: 430246
HAROEN LINE	B. MALHOE	REAL CAR
O'Ferroldstraat 3, Paramaribo	Van Idsingastraat 94, Paramaribo	Van 't Hogerhuysstraat 19, Paramaribo
Tel: 479667	Tel: 497632	Tel: 402833
TORARICA / PURPERHEART		
Kankantriestraat 44-48, Paramaribo		
Tel: 479977		

Fietsverhuur

CARDY BIKE RENTAL
 Heerenstraat 19boven, Paramaribo
 Tel: 422518
 Fax: 424505

2.9 *Touroperators*

Er zijn veel verschillende touroperators in Suriname, elk gespecialiseerd in hun eigen gebieden. Om je een ritje langs al deze aanbieders van tours te besparen is het aanbevelenswaardig om eerst naar Acces Suriname Travel te gaan. Dit bureau geeft volledige informatie over tours, programma's, accommodaties, prijzen en vertrekdata naar alle bestemmingen in Suriname, van ALLE onderstaande touroperators. Deze tours kunnen daar ook meteen worden gereserveerd, zonder extra kosten.

Acces Suriname Travel is te bereiken op het volgende adres:

Prinsessestraat 37

Paramaribo

Tel: 422932 / 424522 / 422923

Fax : 424522

AMAR'S ECO TOURS Estabrielstraat 16 Paramaribo Tel: 400372	N.V. ARA CARI Kwattaweg 254 Paramaribo Tel: 434888 Fax: 497670	ARINZE TOURS Prinsessestraat 2c Paramaribo Tel: 425960 Tel/Fax: 426275	CARDY ADVENTURES Heerenstraat 19 Paramaribo Tel: 422518 Fax: 424505
DUBOIS & DUBOIS Eldoradolaan 22 Paramaribo Tel: 476902 Fax: 472377	INDEPENDENT TOURS Rooseveltkade 20 Paramaribo Tel: 474770	LIBASE TOURS Van Idsingastraat 101 Paramaribo Tel/Fax: 478650	MANOETJE TOURS Crownstraat 11 Nw. Nickerie Tel: (0)231991 Fax: (0)230048
MA-YE-DU Matoeliestraat 22 Paramaribo Tel/Fax : 410348	MENA-ENG Albertlaan 54, Paramaribo Tel/Fax: 491080 / 08012622	N.V. METS Anton Dragtenweg 7 Paramaribo Tel: 477088 Fax: 422332	RAM'S TOURS Neumanpad 30 Paramaribo Tel: 476011 Fax: 472411

STINASU C. Jongbawstraat 10 Paramaribo Tel: 471856 Fax: 421850	SUN & FOREST TOURS Gravenstraat 155 Paramaribo Tel/fax: 478383	SURINAME SAFARI TOURS Dr. J. Kaffiludistraat 27 Paramaribo Tel: 400925	SUR-VIVE-IT Jupiterstraat 50 Paramaribo Tel/fax 455522
WILD COAST EXPEDITIONS Prinsessestraat 37 Paramaribo Tel/Fax : 424522			

2.10 Belangrijke telefoonnummers

Alarmnummers

Politie	115
Brandweer	473333
Ambulance / EHBO	112

Ziekenhuizen

ACADEMISCH ZIEKENHUIS / EERSTE HULP Flustraat, Paramaribo Tel: 442222 Fax: 440022	DIAKONESSEN ZIEKENHUIS Zinniastraat, Paramaribo Tel: 499644 Fax: 499224	'S-LANDS HOSPITAAL Gravenstraat 64, Paramaribo Tel: 473655 Fax: 470691	ST. VINCENTIUS ZIEKENHUIS Koninginnestraat 4, Paramaribo Tel: 471212 Fax: 473148
---	--	---	---

2.11 Tijd

De standaardtijd in Suriname is GMT-3. Dit betekent dus dat er 4 uur tijdsverschil is met Nederland in de wintermaanden en 5 uur in de zomermaanden.

2.12 *Openingstijden*

Banken:

maandag – vrijdag   7.30 – 14.00uur

Overheidsinstellingen:

maandag – donderdag   7.00 – 15.00uur

vrijdag   7.00 – 14.30uur

Winkels:

maandag – vrijdag   8.00 – 16.30uur

zaterdag   8.00 – 13.00uur

Deel II

Reisinformatie

Hoofdstuk 1 Paramaribo

1.1 *Bezienswaardigheden*

Paramaribo is een mooie en leuke stad, hoewel hier en daar een schilder- en/of opknappbeurt geen overbodige luxe zou zijn. Terwijl het vroeger vanwege zijn mooie voorkomen nog liefkozend ‘De Parel van de West’ genoemd werd, staat de stad er tegenwoordig een heel stuk minder florissant bij. Achterstallig onderhoud is eerder regel dan uitzondering, maar misschien dat de recente plaatsing van de (binnen)stad op de UNESCO *World Heritage List* hier in de nabije toekomst verandering in kan brengen. Desalniettemin is Paramaribo een aantrekkelijke stad om een aantal dagen (of langer) door te brengen en biedt het tal van mogelijkheden voor vermaak. Het koloniale verleden ademt de stad aan alle kanten uit, en er is dan ook een veelheid aan oude koloniale panden door de stad te vinden.

Hieronder zal ik kort en puntsgewijs de meest interessante bezienswaardigheden op een rijtje zetten.

Fort Zeelandia

Dit 17^e eeuwse fort luidde het begin van de kolonisatie van Suriname en de stichting van Paramaribo in het bijzonder in. Het fort diende in eerste instantie ter bescherming van de stad en de westelijke plantages aan de Surinamerivier. Toen echter in 1712 een Franse vloot er toch in slaagde de plantages te overvallen werd besloten tot de bouw van een nieuw fort (Fort Amsterdam). Fort Zeelandia verloor nu haar verdedigingsfunctie en werd een kazerne.

Bij het fort vind je ook:

- **Surinaams museum.** Geopend van dinsdag t/m vrijdag van 0900 – 1400 uur en op zondag van 1000 – 1230 uur. Op zondag worden gratis rondleidingen gegeven om 1100 en 1230 uur. De oude locatie van het Surinaams museum, aan de Commewijnestraat, is momenteel in gebruik als archiefruimte.
- **Standbeeld van koningin Wilhelmina.** Het standbeeld stond voorheen op het Onafhankelijkheidsplein, maar werd aan de vooravond van de onafhankelijkheid verplaatst naar de nieuwe locatie naast het fort.

Onafhankelijkheidsplein

- **Presidentieel Paleis** met zijn **Palmentuin**.
- **Monument voor de Gevallen**, het monument voor de Surinaamse slachtoffers tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- **Vlaggenplein** (of: Het Plein van de Verenigde Naties). Op dit plein hangen de vlaggen van de landen die een ambassade in Suriname hebben.
- **Standbeeld van Johan Adolf Pengel**. Hij was minister-president van Suriname van 1963 – 1969 en tevens vakbondsleider.
- **Ministerie van Financiën, ministerie van Binnenlandse Zaken en Hof van Justitie**. Drie prachtige koloniale panden die een bijzonder Nederlandse sfeer uitademen.
- **Zangvogelwedstrijden** worden elke zondag heel vroeg (aanvang ergens tussen zes en zeven uur) op het terrein tegenover het plein gehouden.
- **Nationale Assemblée**. Deze voormalige buitensociëteit werd, nadat het historische pand van de N.A. aan de Gravenstraat in de as werd gelegd, in 1996 toegewezen als nieuw onderkomen voor het parlement. Het gebouw beschikt over een publieke tribune en kan dus worden bezocht.

Kleine Combéweg

- **Monument van Baba en Mai**. Gemaakt door kunstenaar Khedoe en onthult op 4 juni 1994, ter herdenking van de Brits-Indische immigratie.
- **Mama Sranan**. Dit standbeeld stelt een moeder voor die haar kinderen, afkomstig uit alle delen van de wereld, omarmt. De ‘moeder’ stelt Suriname voor en de ‘kinderen’ zijn alle verschillende bevolkingsgroepen die in het land zijn samengebracht

Gravenstraat

- **St. Petrus en Paulus Kathedraal**. Deze kathedraal uit 1885 is de grootste houten kerk van Zuid-Amerika. Helaas maakt nou juist deze houten constructie dat de kerk sterk aan renovatie toe is. Al sinds de jaren zeventig worden er met tussenpozen restauraties uitgevoerd, het budget hiervoor is echter nooit toereikend geweest. Desalniettemin is de

kathedraal bijzonder mooi en mag een bezoek eraan niet achterwege blijven. Iedere zaterdag om 10.00 uur wordt er een rondleiding gegeven.

- **Portugees-Israëlitische Synagoge.** Dit is een van de oudste gebouwen van Suriname. Inmiddels volledig gerenoveerd is het, in 1736 volledig uit hout opgetrokken gebouw, verworpen tot een internetgelegenheid. Dit wegens gebrek aan praktiserende joden.
- **'s-Lands Hospitaal.** Uit 1765 daterend gebouw dat zijn glorietijd allang achter de rug heeft. Het ziekenhuis heeft door geldgebrek te kampen met een groot tekort aan zowel personeel als medicijnen.
- **Ministeries.** De Gravenstraat is het regeringshart van Suriname en huisvest diverse ministeries.

Lim-A-Po Straat

Deze straat heeft de grootste en mooiste verzameling koloniale panden van de hele stad.

Waterkant

De Waterkant is een van de oudste straten van Paramaribo en hier bevinden zich dan ook enkele imposante koloniale gebouwen. Hoewel de straat nagenoeg met de grond gelijk was gemaakt na de brand in 1821, zijn de meeste huizen weer in ere hersteld. De huizen aan deze straat, zoals vrijwel alle huizen in de stad, waren op de funderingen na van hout gemaakt. Na de brand bleven dus alleen de funderingen over en hierop heeft men weer nieuwe huizen laten bouwen.

- **Eetstalletjes.** Sinds jaar en dag is de kade om de hoek van het Onafhankelijkheidsplein het trefpunt van de bevolking. Tegenwoordig kan er van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat gegeten worden bij een flink assortiment aan eetstalletjes.
- **Goslar.** Uitkijkend over de rivier zie je de restanten van verschillende gezonken schepen, waaronder het in de Tweede Wereldoorlog gezonken vrachtschip de Goslar. Deze boot werd door de Duitsers opzettelijk tot zinken gebracht om te voorkomen dat zij in handen van de Nederlanders zou komen. Bovendien werd zij gezonken op een strategische plek, die toegang tot de haven zou moeten bemoeilijken. Dit laatste bleek echter niet het geval en daardoor ligt het schip er nog altijd.
- **Cornerhaus** met de **Dixiebar.** Dit prachtige houten gebouw is tegenwoordig eigendom van Suralco Eeuwenlang was de Dixiebar dé ontmoetingsplek voor officieren. De bar

kreeg zijn huidige naam in de Tweede Wereldoorlog, toen de Amerikanen de bar gebruikten en er veelvuldig de destijds populaire dixiemuziek ten gehore brachten.

- **Ministerie van Sociale Zaken.** Een van de interessantste gebouwen aan de Waterkant vanwege het gebruik van ornamenttechnieken uit de Surinaamse architectuur.
- **Waaggebouw.** Dit is het laatste historische gebouw aan de Waterkant. Het gebouw werd in 1824 uit stenen opgetrokken nadat het oorspronkelijke gebouw eveneens in vlammen was opgegaan. Het gebouw, ook wel kofiwagi genoemd, ontleend zijn naam aan het feit dat het in vroegere tijden werd gebruikt als weegplaats voor exportproducten. Achter het Waaggebouw bevindt zich dan ook nog altijd de steiger van de Scheepvaartmaatschappij Suriname (SMS), vanwaar de postboot vertrekt (zie sectie: *Commewijne plantages*).
- **Revolutie Monument.** Geplaatst ter herinnering aan de militaire machtsovername op 25 februari 1980.
- **Centrale Markt.** Het drukste gedeelte van de stad bevindt zich rond deze markt. Het is de grootste overdekte markt van het Caraïbisch gebied en zeer de moeite waard.

Heiligenweg

- **Standbeeld van Mahatma Gandhi.** Geplaatst door de Hindoestaanse bevolking ter ere van de bekende leider Gandhi.

Saramaccastraat

Veel winkels met handelswaar dat met name gericht is op verblijf in de binnenlanden. Voor een hangmat moet je hier zijn.

Dr. Sophie Redmondstraat

- **Kwakoe Monument.** Onthult in 1963 ter viering van honderd jaar afschaffing van de slavernij. Het monument is zo genoemd omdat de bevrijding van de slaven viel op een woensdag (1 juli 1863), en in een aantal Afrikaanse landen een kind dat geboren wordt op woensdag Kwakoe genoemd wordt.
- **Monument voor de Mensenrechten.** Het beeld is geplaatst in 1996 door de Organisatie voor Gerechtigheid, ter nagedachtenis aan alle slachtoffers van mensenrechtenschending.

Domineestraat

De enige echte winkelstraat van Suriname.

Maagdenstraat

Deze straat is ook wel bekend als de goudstraat. Je vindt hier dan ook om de vijf meter een juwelier.

Spanhoek

Dit is de kruising van de Klipstenenstraat, Domineestraat en Keizerstraat, en is na de Centrale Markt het tweede trefpunt van de stad.

- **Statenmonument.** Dit standbeeld, vervaardigd door kunstenaar Stuart Robles de Medina, is in 1966 geplaatst ter gelegenheid van het honderdjarig jubileum van de Staten van Suriname.
- **Carillon.** Dit overigens al geruime tijd defecte klokkenspel was een gift van de Nederlandse regering bij de onafhankelijkheid in 1975.

Kerkplein

- **Helstone Monument.** Dit monument is geplaatst ter ere van de Surinaamse componist Johannes Helstone, die als eerste Surinamer een klassieke muzikale opleiding volgde in Duitsland in de negentiende eeuw.
- **Standbeeld van Simon Bolivar.** De grote bevrijder van Spaanssprekend Zuid-Amerika wordt dus zelfs in Suriname geëerd.
- **Hervormde Centrumkerk.** Gebouwd in 1835 op de fundering van de oorspronkelijke koepelkerk, die in 1821 afbrandde.

Keizerstraat

- **Nederlands-Israëlitische Synagoge ‘Ne Ve Shalom’** (huis des vreders). Deze synagoge stamt al uit 1718. Tegenwoordig gebeurt er weinig rondom het gebedshuis, aangezien de joodse gemeenschap nagenoeg verdwenen is uit Suriname.

- **Moskee van de Surinaams Islamitische Vereniging.** In tegenstelling tot de joodse bevolking, is de islamitische bevolking de afgelopen decennia alleen maar toegenomen. De oorspronkelijke houten moskee uit 1932 moest dan ook vervangen worden door het huidige, veel grotere stenen gebouw.

Cultuurtuin

De botanische tuin werd aangelegd in 1898 om te experimenteren met exotische plantensoorten. Tegenwoordig is de cultuurtuin een recreatiegebied geworden. Er zijn enkele sportvelden, het Andre Kamperveenstadion en een dierentuin.

- **Paramaribo Zoo.** Het eens zo veelbelovende dierenpark maakt tegenwoordig een verlaten indruk. Niet alleen verlaten door bezoekers, maar ook de dieren zelf zijn vaak ver te zoeken. Veel dieren zijn overleden of zelfs gestolen, en vervanging is er in veel gevallen helaas nog niet gekomen. De tijgers hebben het vooralsnog wel weten te redden, evenals wat apen, vogels, slangen en nog enkele andere diersoorten.

1.2 Accommodatie

Hotels

DE LUIFEL
Gondastraat 13
Tel: 439933
Fax: 439930

SHEREDAY CORNELIS
Prinsstraat 87
Tel: 434564
Fax: 463844

KRASNAPOLSKY
Domineestraat 39
Tel: 475050
Fax: 420139

PLAZA HOTEL
Domineestraat 11
Tel: 420350
Fax: 424975

TORARICA
Mr. L.J. Rietbergplein 1
Tel: 471500
Fax: 411682

ECO RESORT INN
Cornelis Jongbawstr. 16
Tel: 425522
Fax: 425510

ZEELANDIA SUITES
Kleine Waterstraat 1a
Tel: 424631
Fax: 424790

RESIDENCE INN
Anton Dragtenweg 7
Tel: 472387

Fax: 424811
STARDUST
Anton Dragtenweg/Condorstraat
Tel: 451544
Fax: 452921

Guesthouses

VINI'S PENSION
Gonggrijpstraat 267
Tel: 545435

AMARILLO
Bonistraat 103
Tel: 0804252

COMBI INN
Kleine Waterstraat 9
Tel: 426001
Fax: 426005

ED'S INN
Haydnstraat 12
Tel: 454767

EUGENIE
Anton Dragtenweg 101
Tel: 452726

GUESTHOUSE AMICE
Gravenberchstraat 5
Tel/Fax: 434289

LAMBADA
Keizerstraat 162-164
Tel: 412035
Fax: 411073

LISA'S GUESTHOUSE
Burenstraat 6
Tel: 476927

STADSZENDING DER EBG'S
Burenstraat 17-19
Tel: 473039
Fax: 475635

YWCA
Heerenstraat 14-16
Tel: 472089

ZINZENDORF HERBERG DER EBG'S
Gravenstraat 100
Tel: 471607

CARIBBEAN INN
Cocobiacoweg 38
Tel: 431655

AA Bé Cé PLUS
Mahonielaan 55
Tel: 472429
Fax: 477588

GLANS APPARTMENTS
Gravenbergstraat 20
Tel/Fax: 498354

SAVOIE RESIDENCE INN
Johannes Mungrastraat 25
Tel: 432495
Fax: 434703

KRISTAL APPARTMENTS
Kristalstaat 49
Tel: 551244

1.3 Restaurants

Internationaal

LA BASTILLE
Kleine Waterstraat 3
Tel: 473991

BACARDI INN
Anton Dragtenweg 69
Tel: 455130

CYRANO
Wagenwegstraat
Tel: 422886

LE MOULIN ROUGE
Hofstede Crullaan 8
Tel: 476205/ 422460

FUBAR
Wagenwegstraat 44

't VAT
Kleine Waterstaat 3
Tel: 477120

Lokaal

MIX FOOD
Anamoestraat 4
Tel: 455045

KRIORO
Malebatrumstraat
Tel: 473653

LA CABANA
Gemenelandsweg 175
Tel: 434622

DE POORT
Zwartenhovenbrugstraat 7
Tel: 424214

ROLINE'S
Ma Retraiteweg 23
Tel: 473804

DE SMAAK
Sommelsdijckstraat 38
Tel: 474521

Fast food

ALEGRIA
Keizerstraat

EFFE ANDERS
Benjaminstraat/Borretstraat
Tel: 498102

McDONALD'S
Keizerstraat 62-64

POPEYE'S
Domineestraat
(Hotel Krasnapolsky building)

ROYAL CASTLE
Steenbakkerijstraat

THE SALOON
Verl. Gemenelandsweg 108
Tel: 498810

KFC/PIZZA HUT
Waterkant 74-76
Tel: 421815
Wilhelminastraat
Tel: 424444

Indonesisch

BALI
Weg naar Ma Retraite 5
Tel: 422325

JAWA
Kasabaholoweg 7
Tel: 492691

SARINAH
Verl. Gemenelandsweg 187
Tel: 430661

Chinees/Aziatisch

CHI MIN
Cornelis Jongbawstraat 83
Tel: 412155

FA TAI
Maagdenstraat 64
Tel: 473917

GOLDEN DRAGON
Anamoestraat 22 boven
Tel: 451400

HONG KONG
Jodenbreestraat 63-65
Tel: 424551

LEE'S KOREAN RESTAURANT
Mahonielaan 12-14
Tel: / Fax: (597)479834

PALM PALACE
Cornelis Jongbawstraat 34-36
Tel: 476427/476428

Health Food

POWER SMOOTHIE
Zwartenhovenbrugstraat 62
Tel: 477047

1.4 Nachtleven

Cafés, discotheken en nachtclubs:

THE BOX
Wilhelminastraat 62boven
Tel: 426270

ENERGY
L'Hermitageweg 25
Tel: 497534

GRAND CAFE TROPICANA
Kleine Waterstraat 19 beneden
Tel: 427535

't LEIDSCHEPLEIN
Kleine Combéweg 13

MILLENNIUM
Petrus Donderstraat 2
Tel: 471730

DE PUNT
Kleine Waterstraat

RUMORS (KRASNAPOLSKY)
Domineestraat 39

SATISFACTION
Marowijnestraat 51
Tel: 421189

SMALL TALK
Verlengde Hoogstraat
Tel: 421189

TORI OSO
Rust en Vredestraat 76
Tel: 420234

TOUCHE
Waldijkstraat
Tel: 471235

't VAT
Kleine Waterstraat 3
Tel: 477120

1.5 *Transport*

Hieronder staan alle stadsbussen, verzorgd door de Particuliere Lijndienst Organisatie (PLO) (zie ook deel I, hoofdstuk 2, sectie: *Transport*). Je kan de bussen herkennen aan de PLO sticker op de voor- of achterraut. Op deze sticker staat de lijn vermeld. De bussen rijden niet volgens een vast tijdschema, maar vertrekken vanaf de halteplaats wanneer ze vol zijn. De bussen rijden normaalgesproken van vijf uur 's morgens tot negen uur 's avonds. Als je halverwege de route wil instappen, steek dan je hand op om de chauffeur te wenken. Indien je wilt uitstappen, druk dan op de 'schel' (stopknop), of roep 'halte'. Je kan dan op elke gewenste plaats uitstappen.

Hieronder staan de stadsbussen met hun bestemming en opstapplaatsen.

Bus	Bestemming	Opstapplaats
Lijn 1	Zorg en Hoop	Dr. Sophie Redmondstraat
Lijn 2	Beekhuizen	Saramaccastraat (parkeerplaats)
Lijn 3	Maretraite 1	Vreedzaam markt
Lijn 4	Leonsberg	Heiligenweg
Lijn 5	Kwatta	Waterkant (Centrale Markt)
Lijn 6	Charlesburg	Steenbakkerijstraat (parkeerplaats)
Lijn 7	Latourproject	Dr. Sophie Redmondstraat (naast CHM)
Lijn 8	Flora project	Steenbakkerijstraat (parkeerplaats)
Lijn 9	Marowijne project	Steenbakkerijstraat (parkeerplaats)
Lijn 10	Tourtonne	Heiligenweg (parkeerplaats)
PB-bus	Blauwgrond	Heiligenweg (parkeerplaats)
PG-bus	Geyersvlijt	Waterkant (Centrale Markt)
PK-bus	Kwattaweg	Heiligenweg (parkeerplaats)

Hoofdstuk 2 (Dag)trips vanuit Paramaribo

2.1 *District Commewijne*

Fort Nieuw Amsterdam

Dit in 1747 gereedgekomen fort is thans een enigszins verwaarloosd Openluchtmuseum. Wie rekt op een museum met een keurig uitgestalde collectie komt bedrogen uit, want de bezienwaardigheden, waaronder een sluis en enkele kruithuizen en kanonnen, liggen verspreid over het hele museumterrein. De moeite waard is de inmiddels gesloten gevangenis voor zwaargestraften (1872-1973), waar je een gratis rondleiding kunt krijgen en enkele oude rijtuigen, lijkkoetsen, een brandspuit, en een schatkist waarvan het sleutelgat kwijt is kunt bezichtigen. Hier word je ook geacht het entreegeld (€0,30) voor het museum te betalen, indien de kassa bij de ingang geen dienst doet.

Nabij de oude sluis bevindt zich een houten brug over de fortgracht waarachter een pad is ontstaan dat, door een gat in het museumhek, leidt tot een klein vissersdorp. In dit dorp (Bakaroisi) is met Japans geld het moderne Visserijcentrum gebouwd, dat dient ter ondersteuning van de visserijactiviteiten van de lokale bevolking in dit gebied. Het is er, met name doordeweeks, een bedrijvigheid van jewelste en men kan langs de rivier de vissers in bedrijf zien. Erg opvallend is het verschil tussen eb en vloed, wat meer dan drie meter kan bedragen.

Vanaf de aanmeerplaats van de boot, nabij de politiepost, kan ook langs de Surinamerivier gelopen worden naar het beeld van Alonso de Ojeda, de ontdekker van Suriname in 1499, die precies op de plek staat waar de Commewijne- en de Surinamerivier samenkomen. Het pad richting beeld is goed begaanbaar en er staan enkele bankjes langs, waar men in alle rust kan genieten van wat deze rivieren je te bieden hebben.

Accommodatie

Hoewel het zeer gemakkelijk is binnen een dag heen en weer te reizen naar het fort vanuit Paramaribo, kan men indien gewenst blijven overnachten op het Plantagehuis van het Openluchtmuseum. Dit kan gereserveerd worden bij Cultuurstudies aan de Zeelandiaweg, tel. 47 37 25, of anders bij de heer Pawiredjo (Nieuw Amsterdam), tel. 0 32 22 25 of 0 32 22 27.

Bereikbaarheid

Neem bus 4 van de Heiligenweg naar Leonsberg. Vanuit Leonsberg gaan veerdiensten naar Voorburg, vanwaar het nog een korte wandeling naar het fort is. De tijden van deze veerboot zijn echter zeer onduidelijk en indien deze nou niet mocht blijken te gaan is het mogelijk een boot te charteren (€7,-) van Leonsberg naar Nieuw Amsterdam, die je op een afgesproken tijd later ook weer ophaalt.

Een andere mogelijkheid is om de rivieroversteek in Paramaribo al te doen door met een veerboot naar Meerzorg te gaan. Deze veerboot gaat vanaf de Waterkant nabij de Heiligenweg, en heeft door de grotere vraag regelmatigere diensten dan de boot in Leonsberg. Vanaf Meerzorg gaan er regelmatig busdiensten richting Nieuw Amsterdam en terugreis is tot in de namiddag mogelijk.

Voor fiets-, bus- of boottrips in combinatie met de Commewijne plantages, zie de sectie *Commewijne plantages* verderop in dit hoofdstuk.

Braampunt en Pomona

De dichtsbijzijnde mogelijkheid voor een ‘dagje strand’ vanuit Paramaribo, is het strand van Braampunt. Braampunt is een lange strook strand zonder noemenswaardige begroeiing, en ook strandtentjes en andere vormen van gecommercialiseerd vertier moet men er ontberen. Neem dus een hoofddekseel, een goed boek, en eventueel een bal mee. Anderen lossen dit gebrek aan vertier op door geweldige hoeveelheden alcohol tot zich te nemen, getuige de vele rondslingerende flessen.

Wie Braampunt bezoekt en van de gelegenheid gebruik zou willen maken om te gaan zwemmen, doet er goed aan zich van te voren te laten informeren over het tij. Doodtij (Eerste en Laatste

Kwartier) is voor zwemmers het beste moment om te gaan, omdat het dan midden op de dag hoogwater is en de stroming bovendien minder sterk is. Tijdens springtij (Nieuwe Maan of Volle Maan) is de stroming levensgevaarlijk sterk, maar door de droogvallende zand- en modderbanken is dit juist weer wel de perfecte tijd voor het maken van strandwandelingen en het kijken naar vogels. Helaas is de vogelpopulatie niet meer wat het ooit geweest is, maar nog steeds vliegt er genoeg rond om de liefhebber te kunnen behagen.

Op 10 minuten varen van Braampunt ligt Pomona, een klein vissersdorp bestaande uit een overwegend Javaanse bevolking van zo'n honderd man. In Pomona gebeurt verder weinig, maar men kan er de bezigheden van de fuik- en lijnvissers aanschouwen.

Accommodatie

Zoals eerder gezegd zijn er nauwelijks faciliteiten op het strand aanwezig, toch is er op Braampunt een primitief kamp waar kan worden overnacht in zelf meegebrachte hangmatten. Vergeet vooral geen klamboe en muskietenrepellent mee te nemen, want de hoeveelheid muggen die 's avonds uit het omringende mangrovebos komt is overweldigend. Er kan niet worden gereserveerd voor het kamp en het is aanbevelenswaardig om eigen voedsel mee te nemen.

Pomona biedt geen mogelijkheden tot accommodatie.

Bereikbaarheid

Om Braampunt en Pomona te bereiken moet flink in de buidel worden getast, tenzij men met een grote groep kan gaan. Neem bus 4 van de Heiligenweg naar Leonsberg. Vanaf Leonsberg kan er een veerboot worden gecharterd voor 35 euro, maar de boot heeft een capaciteit van twintig man en veel mensen meenemen drukt de kosten dus enorm. Als je alleen bent is de reis dus met andere woorden af te raden. Spreek met de bootsman af hoe laat je weer terug gaat naar de stad en of je ook naar Pomona wilt.

Matapica

Evenals Galibi staat Matapica bekend om de reuzenschildpadden die er tussen februari en juli hun eieren op het strand komen leggen. In tegenstelling tot Galibi echter, waar accommodatie genoeg is en gemakkelijk een boot gehuurd kan worden om je naar de legstranden te laten vervoeren, is er in Matapica helemaal niets van dat. Er wonen geen mensen, er worden geen pina-hutten verhuurd, en er kan ook geen boot geregeld worden die je naar de legstranden kan brengen. Dit brengt natuurlijk wel de avontuurlijke geest in de mens naar boven, en een verblijf op Matapica is heel goed mogelijk in een zelf meegebrachte tent. In de goede tijd van het jaar kan men prima de leggende schildpadden bezoeken, mits een wandeling van enkele uren door mul zand en mangrovebos als geen probleem wordt ervaren. Vanaf de Matapica monding moet je vijf kilometer westwaards lopen richting het strand van Krofajapasi, alwaar de begeerde beestjes de eieren komen leggen. Verder is Matapica rijk aan vis en kustvogels, en vooral de rode Ibis is een opvallende en regelmatig voorkomende verschijning.

Accommodatie

Geen. In vroegere tijden was er een logeergebouw, maar deze is helaas weer teruggenomen door de natuur. Het is echter heel goed mogelijk om in een eigen tent de nacht op het strand door te brengen.

Bereikbaarheid

Vanuit Alliance of Baki (zie sectie: *Commewijne plantages*) kan via de Matapicakreek en het Matapicakanaal worden gevaren naar het Matapicastrand. De kosten die hieraan verbonden zijn, zijn echter aanzienlijk (€35) doordat deze boot gecharterd moet worden.

Commewijne plantages

De plantages langs de Commewijnerivier zijn, met de stroom van de rivier mee, onderverdeeld in Rechteroever- en Linkeroeverplantages. De Linkeroever is van deze twee het meest eenvoudig te bezoeken en kan worden bereikt met de bus of de fiets, zonder tussenkomst van dure veerbootjes. De Rechteroever kan alleen per boot bereikt worden, maar eenmaal daar kan men zelf fiets- of wandeltochten ondernemen. Vrijwel alle plantages zijn buiten gebruik, maar voor wie zich interesseert in de geschiedenis van het land, is een bezoek aan minimaal een van de oevers natuurlijk onontkoombaar. Bovendien betekent een bezoek aan de plantages dat de hectiek van de stad even achter je wordt gelaten en je je tijdelijk bevindt in ruraal Suriname. Hieronder volgt een kleine selectie uit de enorme hoeveelheid plantages die er zijn/waren, en het betreft alleen plantages die redelijk eenvoudig zelfstandig te bereiken zijn.

<u><i>Linkeroever</i></u>	<u><i>Rechteroever</i></u>
<i>Mariënburg</i>	<i>Rust en Werk</i>
<i>Sorgvliet</i>	<i>Frederiksdorp</i>
<i>Alkmaar</i>	<i>Alliance</i>
<i>Spieringshoek</i>	<i>Reynsdorp (Baki)</i>

Peperpot

Peperpot ligt aan de Surinamerivier en is een van de laatste resterende koffie- en cacao- plantages in Suriname. Voor een goede indruk van hoe de plantages er vroeger uit moeten hebben gezien – tegenwoordig uiteraard zonder slaven of contractarbeiders die worden afgebeeld – is een bezoek aan Peperpot absoluut noodzakelijk.

Accommodatie

Enkele van bovenstaande plantages hebben logeergebouwen.

- **Sorgvliet:** de familie Koenraadt (tel. 0 32 22 56)
- **Alliance:** dhr. Siadis (tel. 0 82 10 10)
- **Baki:** Logeergebouw Cooperatie Baki: dhr. Doebar (tel. 0 80 32 57), of Logeergebouw Anches: dhr. Anches (tel. 45 35 02)

De eigenaar van de plantage **Frederiksdorp**, de Nederlander Ton Hagemeyer, is hard bezig met een renovatie van een politiebureau, twee dienstwoningen en een gevangenis die op de plantage staan. Binnen afzienbare tijd zullen deze gebouwen in gebruik genomen kunnen worden als toeristenverblijven. Nu reeds kunnen met zijn kleine houseboat trips over de rivier gemaakt worden. Voor informatie: tel. 0 80 34 06

Bereikbaarheid

Op eigen gelegenheid

1. Korte fietstocht naar de Linkeroever: fietsen naar Leonsberg; veerbootbootje naar Voorburg of (charteren) naar Nieuw Amsterdam; bezoek aan Nieuw Amsterdam, Openluchtmuseum en Bakasroisi; fietsen langs de Suriname Rivier naar Meerzorg; veerboot Meerzorg-Paramaribo (of de gehele tocht in omgekeerde volgorde).
2. Lange fietstocht naar de Linkeroever: veerboot Paramaribo-Meerzorg; fietsen van Meerzorg langs de Suriname Rivier naar Nieuw Amsterdam; vandaar via Mariënborg en Alkmaar (eventueel doorrijden tot Spieringhoek en terug naar Alkmaar); van Alkmaar naar Tamanredjo en Meerzorg (eventueel doorrijden naar Peperpot en terug naar Meerzorg); veerboot Meerzorg-Paramaribo (of gehele tocht in omgekeerde volgorde).
3. Fietstocht naar de Rechteroever: fietsen naar Leonsberg; veerbootje (charteren) naar Rust en Werk; fietsen van Rust en Werk via Magrita naar Frederiksdorp en terug naar Magrita; veerbootje naar Mariënborg; fietsen via Nieuw Amsterdam naar Voorburg en vandaar met een veerbootje terug naar Leonsberg; fietsen naar Paramaribo of: van Voorburg

doorfietsen naar Meerzorg en met de veerboot naar Paramaribo (of gehele tocht in omgekeerde volgorde).

Lijn-bussen

Bestemming Leonsberg: neem bus nummer 4 vanaf de Heiligenweg.

Bestemmingen Nieuw Amsterdam-Marienburg-Alkmaar: neem vanaf Meerzorg de M.M.H.A. bus, of de M.T.A.S. bus voor alleen bestemming Alkmaar.

Bestemming Peperpot: neem vanaf Meerzorg de M.P. bus

Veerbootjes

Kleine veerbootjes voor voetgangers en (brom) fietsen onderhouden diensten tussen onderstaande plaatsen:

Leonsberg en Voorburg;

Leonsberg en Nieuw Amsterdam (charteren);

Marienburg en Magrita;

Mon Tresor en Kroonenburg.

Rivierboot Paramaribo-Baki

Afvaarten SMS steiger elke vrijdag, zaterdag en zondag om 7.30 uur.

Inlichtingen SMS: 41 01 98 /47 24 47.

Charterboten naar elke bestemming in Commewijne

Ch. Dipai (overdekte geboeide veerbootjes, 20-25 personen):

Gujavestraat 27, tel: 45 06 24.

Ton Hagemeyer (kleine houseboat: de Dobber, 6-10 personen):

Plantage Frederiksdorp, tel: 0 80 34 06.

Piet Boomsma (grote houseboat: de Lady Blue, 10-35 personen):

Tel: 0 82 15 97.

2.2 District Wanica

Lelydorp

Lelydorp is genoemd naar dezelfde heer Lely die ook zijn naam aan de Nederlandse stad in de Noordoost-polder heeft gegeven. Ir. C. Lely, destijds gouverneur van Suriname, was de initiatiefnemer van de spoorlijn naar de Surinaamse goudvelden in het zuiden. Toentertijd heette het dorp nog Kofidjampo (letterlijk: Kofi sprong), vernoemd naar een slaaf die zichzelf wist te bevrijden door een kennelijk onvergetelijke sprong te maken over een kreek. Nadat tussen 1903-1912 de spoorlijn echter langs het dorp was aangelegd, kreeg het dorp al gauw de naam Lelydorp. De spoorlijn heeft helaas niet lang zijn diensten ten faveure van de goudwinning kunnen bewijzen, want nog zelfs voor de spoorlijn was voltooid was deze goudwinning al op zijn retour. Lelydorp ontbeert echte toeristische trekpleisters. Zondagmorgen wordt er een markt georganiseerd die de moeite van het bezoeken waard is. Anders kan je je nog altijd vermaken in het plaatselijke casino. Lelydorp is ooit aangelegd voor Javaanse contractarbeiders die hun contract erop hadden zitten, en nog altijd ademt Lelydorp een zeer 'Indische' sfeer uit. Dit vertaalt zich onder andere natuurlijk in een uitgebreide keuzemogelijkheid aan verschillende warungs langs de kant van de weg.

Accommodatie

- Lely Hills Hotel & Casino
Sastrodisoemweg, tel. 36 81 97
- Jimmy's Apartments
Indhira Gandhiweg, tel. 36 68 00

Bereikbaarheid

Vanaf de Maagdenstraat vertrekken er de hele dag P.L. bussen naar Lelydorp.

Santigron

Santigron (zandgrond) is gegroeid uit een 19^e eeuwse houtplantage, waar toen al veel Saramakaanse Bosnegers werkzaam waren. Hoewel Santigron relatief dicht bij de stad ligt, heeft het zijn authentieke Bosnegerdorp-karakter behouden. De 1500 tot 2000 inwoners houden zich hoofdzakelijk bezig met landbouw en houtkap, maar inmiddels ook met het vervaardigen van houtsnijwerk voor toeristen. Zeker voor de toerist die geen tijd heeft om diep de binnenlanden in te gaan maar wel eens wil proeven van het leven in een Bosnegerdorp, is Santigron een aanrader.

Accommodatie

Een overnachting in het dorp behoort tot de mogelijkheden. Neem voor informatie contact op met Arinze Tours (tel. 42 62 75), waarvan de eigenaar George Lazo oorspronkelijk zelf uit het dorp afkomstig is.

Bereikbaarheid

Dagelijks vertrekken vanaf de Heiligenweg staatsbussen naar Santigron om 5.30 en 15.00 uur. De reis duurt één tot anderhalf uur en de bussen gaan onmiddellijk na aankomst weer terug naar Paramaribo. Het is dus mogelijk met de vroege ochtendbus heen te gaan en rond half vijf weer terug te keren naar de stad met de middagbus.

Een tweede optie is een gecombineerde bus/boottocht. Ga eerst met de bus naar Uitkijk, wat zo'n 25 kilometer buiten de stad ligt. De P.J.U. bussen naar Uitkijk vertrekken dagelijks (niet op zondag) vanaf de hoek Burenstraat/Waaldijkstraat en zijn 30 tot 45 minuten onderweg. Vanaf Uitkijk kan voor 20-25 euro een boot gecharterd worden naar Santigron. Je zou dan vanuit Santigron de middagbus terug kunnen nemen naar de stad, of anders uiteraard weer met dezelfde boot mee terug naar Uitkijk.

De laatste optie is een (brom)fiets tocht naar Lelydorp en daar over de Javaweg doorrijden naar Santigron. Houd er rekening mee dat deze Javaweg na de eerste paar kilometer overgaat in een redelijk zwaar begaanbare zandweg.

2.2 District Para

Para-Oost (de route Paranam-Blakawatra)

Onderstaande bestemmingen kunnen allemaal, met uitzondering van Paranam, niet met het openbaar vervoer bereikt worden. Sinds het instorten van de brug bij Carolina gaan er geen bussen meer richting Blakawatra, en naar 's lands nieuwste toeristische attractie, Overbridge, gaan momenteel (oktober 2002) nog geen bussen. Om deze bestemmingen te bereiken dien je dus een busje, auto, of taxi te huren voor een dag. Van de onderstaande bestemmingen kan alleen worden overnacht te Blakawatra en Overbridge.

Paranam

Paranam heeft niet veel meer te bieden dan een bezoekje aan de aluinaardefabriek en aluminiumsmelter, Suralco. Enorme hoeveelheden bauxiet worden hier jaarlijks omgezet tot aluinaarde, 's lands grootste exportproduct. Een klein deel van deze aluinaarde wordt te Paranam zelf al verwerkt tot aluminium, de rest wordt dus geëxporteerd. Het is mogelijk de fabriek met een groep op afspraak te bezoeken, hiervoor dient contact opgenomen te worden met Suralco (tel. 40 46 00). Aan de overzijde van Paranam staan in het bos de reeds lang vergane en overwoekerde resten van de leprozie (melaatsen kolonie) Groot-Chatillon (1897-1972). Deze leprozie kan alleen bezocht worden per boot. Wellicht kan je in Paranam iemand vinden die bereid is tegen een mooie prijs naar de ruïne te varen, anders ben je aangewezen op een touroperator vanuit Paramaribo.

Bereikbaarheid

Vanaf de parkeerplaats Ondro Bon aan de dr. Sophie Redmondstraat kunnen dagelijks de P.D.B. en P.D.P.B. bussen worden genomen naar Paranam.

Powakka

Powakka is een klein en vredig Arowakken-indianen dorpje, gelegen op wit savannezand. De inwoners leven er van jagen, vissen en de opbrengst van hun kostgrondjes. De gemiddelde Powakkaner staat nu niet meteen bekend om zijn gesteldheid op toeristen, dus het is raadzaam na aankomst even te informeren of je bezoek (op dat moment) op prijs wordt gesteld. Dwars door het dorp loopt de Siparibo kreek, waarin kan worden gezwommen.

Overbridge

De regering Venetiaan II heeft in haar regeringsverklaring opgenomen dat het toerisme één van de prioriteitssectoren is die een bijdrage moeten leveren aan de ontwikkeling van Suriname. Het eerste tastbare bewijs dat er ook daadwerkelijk gewerkt wordt aan de ontwikkeling van de

toeristische sector is de opening van 's lands nieuwste toeristische attractie: Overbridge. Met name de inwoners van het oostelijk deel van het district Para zijn met deze nieuwe attractie zeer verheugd, aangezien na het wegvallen van de brug naar Carolina in dit deel van het district het toerisme nagenoeg was weggefallen.

Overbridge was de naam van een plantage die is vernoemd naar de gelijknamige Schot Overbridge, die ten tijde van Lord Willoughby, omstreeks 1650, voet op Surinaamse bodem zette. Na de Nederlandse machtsovername werd dit vertaald als 'Plantage Overbrug', maar de huidige eigenaar, Henri Wong, heeft de plaats, waarschijnlijk uit commercieel oogpunt, zijn vroegere naam teruggegeven.

Het gebied is 28 hectare groot en ligt aan de linkeroever van de Surinamerivier. Waarin Overbridge zich met name onderscheid van andere toeristische oorden in Suriname, is dat het een 500 meter lang strand heeft. Dit strand is tegelijkertijd zijn grootste attractie.

Accommodatie

Eenieder die het Overbridge terrein bezoekt betaalt een dagprijs van zo'n 7 euro. Indien gewenst kan er een hut gehuurd worden, want te Overbridge bevinden zich zo'n twee dozijn hutten alwaar men de dag kan spenderen en desgewenst in een hangmat kan overnachten. Er kan worden gekozen uit kleine hutten (€7,50 per dag) of grote hutten (€9,50 per dag). In de kleine hutten is er plaats voor ongeveer drie hangmatten en in de grote voor ongeveer zes, maar als er niet wordt overnacht en er dus geen hangmatten opgehangen hoeven worden, kunnen er natuurlijk veel meer mensen van de hut gebruik maken. De hutten worden dus eigenlijk niet verhuurd per nacht, maar per dag. Als je er een nacht doorbrengt en niet voor twee dagen verrekend wil worden, moet de volgende ochtend dus redelijk op tijd de hut worden verlaten.

Bereikbaarheid

Het project is over land via de Afobakkaweg te bereiken, maar zoals eerder gezegd gaat er dus geen openbaar vervoer heen. Het huren van een bus, wat eventueel te regelen is via Overbridge, kost zo'n 55 euro per dag. De chauffeur wacht dan terplekke en neemt je dezelfde dag weer mee

terug. Indien je er blijft overnachten zal deze chauffeur natuurlijk niet blijven wachten en zal het bedrag van 55 euro dus tweemaal moeten worden voldaan.

Overbridge verzorgt zelf ook all-in dagtrips voor \$55,- per persoon, bij een deelname van zes personen. Dit is inclusief transport, ontbijt, lunch á la carte, alle drankjes, een hangmat en natuurlijk een hut, maar dat mag ook wel voor dit bedrag. Wanneer men ook nog wenst te overnachten komt het totaalbedrag op \$82,50. Zelf een bus en eventueel een hut huren is dus vele malen voordeliger.

Voor informatie betreffende Overbridge kunt u contact opnemen met de eigenaar Henri Wong, tel. 55 05 15.

Jodensavanne

Een van de eerste nederzettingen in Suriname was van joden die waren verjaagd van het Iberisch schierland en, via Brazilië, zich uiteindelijk gingen vestigen in het Nederlandse, en dus religieus meer liberale Suriname. Zij vestigden zich halverwege de 17^e eeuw nabij het Thorarica, in het dorpje dat wij tegenwoordig kennen als Jodensavanne. Tegenwoordig is er van het dorp niets meer over behalve enkele ruïnes, begraafplaatsen en een medicinale bron. De overblijfselen van de synagoge Berecha Ve Shalom (Zegen en Vrede), die van 1685 tot 1860 in gebruik was, zijn die van de oudste synagoge op het westelijk half eiland. Tussen maart 1942 en midden 1946 werd Jodensavanne (of eigenlijk het iets verderop gelegen indianendorpje Redidoti) - ironisch genoeg - ingericht als NSB-concentratiekamp. In deze periode werden de geïnterneerde NSB'ers tewerkgesteld als schoonmakers van de tot dan toe compleet overwoekerde resten van het dorp en werden er 436 graven gevonden. In 1967 werd Jodensavanne opnieuw een schoonmaakbeurt gegeven, en ditmaal door de Troepenmacht in Suriname (TRIS). Ook nu werden zo'n 450 graven ontdekt en er kwam zelfs een nog ouder kerkhof met 250 graven aan de Cassipora kreek aan het daglicht. De binnenlandse oorlog zorgde ervoor dat het terrein opnieuw volledig verwaarloosd werd en pas in 1998 werd het opnieuw, en ditmaal grondig, door de Stichting Jodensavanne schoongemaakt. Er zijn plannen de oude funderingen van het dorp op te graven en toeristische voorzieningen aan te leggen, maar voorlopig zal dit nog wel op de lange baan geschoven worden. Sinds 1999 staat Jodensavanne wel op de lijst van het *World Monument Fund*, waardoor er

mogelijk fondsen vrij zouden kunnen komen om bovenstaande plannen te realiseren en Jodensavanne te behouden.

In 1776 werd te Jodensavanne de militaire post Gelderland gevestigd. Van hieruit werd het 94 kilometer lange en 10 meter brede Cordonpad aangelegd om het toenmalige plantagegebied tegen aanvallen van de Boni's te beschermen. Het begin van dit in 1842 opgeheven pad is nog te zien als we van de synagoge terugkomen op de hoofdweg; op de savanne precies tegenover deze zijweg zien we een vrijwel onbegroeide strook witzand: het Cordonpad. Als je dit pad volgt richting de rivier, dan vind je de bakstenen funderingen van de militaire post Gelderland. Met een luchtfoto en een kompas is het nog steeds mogelijk een 23 kilometer lange voettocht te maken naar het dorpje Copie aan de Casewinica kreek. De Stichting Jodensavanne beijvert zich ook voor het blootleggen van de fundamenten van Post Gelderland en voor het schoonmaken van het Cordonpad.

Te Redidoti, een Caraïbendorp vlakbij Jodensavanne, bevinden zich dus de overblijfselen van het concentratiekamp Jodensavanne. Deze overblijfselen zijn overigens niet veel meer dan een stenen vloer. Als je langs het dorp loopt kom je in een in 1948 geplante Pinus-bos. Een voetpaadje door het bos leidt je naar een prachtig uitzichtpunt over de Surinamerivier.

Samengevat treft men in en rond Jodensavanne dus de volgende bezienswaardigheden:

- de ruïne van de synagoge Berecha Ve Shalom;
- de geneeskrachtige waterbron;
- het kerkhof van Jodensavanne;
- het oudere kerkhof aan de Cassipora kreek;
- de militaire post Gelderland;
- het Cordonpad;
- het concentratiekamp Jodensavanne te Redidoti;
- een Pinus-bos met uitzicht over de Surinamerivier.

Blakawatra

De laatste bestemming op deze route is tevens de enige met enkele accommodatiemogelijkheden: Blakawatra. Vanaf 1970 tot de binnenlandse oorlog was Blakawatra een luxe recreatieoord. Minister President Jopie Pengel had er al eerder zijn buitenverblijf laten bouwen en deze werd na zijn dood in 1970 opengesteld voor publiek. Zoals vele mooie gebouwen echter werden ook deze tijdens de binnenlandse oorlog met de grond gelijk gemaakt en tegenwoordig resteren alleen nog maar de fundamenten. Indianen uit de naburige dorpen Redidoti en Cassipora maakten na de oorlog het terrein schoon en bouwden er enkele eenvoudige picknick- en hangmatkampjes langs de kreek, waar in het ijskoude water gezwommen kan worden. Hoewel toerisme in dit gebied tot voor kort langzaam aan op gang aan het komen was, is er sinds het instorten van de Carolina-brug niet veel meer van over. Voorheen kon het, met name in de weekenden, nog gezellig druk zijn aan de kreek, tegenwoordig is de kans het grootst dat je er geen kip meer tegen komt. Vanuit Blakawatra kan ook gewandeld worden naar het Arowakkendorp Cassipora (ongeveer 15 gezinnen) en vandaar naar de Cassipora kreek.

Accommodatie

Te Blakawatra kan tegen een kleine vergoeding overnacht worden. Neem voor meer informatie contact op met tel. 58 01 59.

Para-Midden (Zanderijgebied)

Ook voor de bestemmingen in het gebied rond Zanderij geldt dat ze niet allemaal met het openbaar vervoer te bereiken zijn. Voor de bestemmingen die dat niet zijn luidt mijn advies om de P.O.Z. bus naar Zanderij te nemen vanaf de Heiligenweg (05.30 en 10.00 uur, terugkeer tot in de namiddag) en aldaar een taxi te nemen naar de betreffende bestemming.

Onverdacht

Het bauxietdorp Onverdacht is aangelegd ten behoeve van het personeel van het aldaar gevestigde bauxietbedrijf Billiton. De grootste bezienswaardigheid van Onverdacht is dan ook een bezoek aan dit bedrijf, of anders kan er in het, in een oude bauxietmijn aangelegde zwembad Sriba, gezwommen worden. Een rondleiding door de mijnen is mogelijk, indien de gangen in deze mijnen dit toelaten. Rondleidingen dienen ruim van te voren schriftelijk te worden aangevraagd bij de directie van Billiton. Voor informatie hieromtrent kan je contact opnemen met de afdeling PR van Billiton, tel. (0) 32 20 44.

Bereikbaarheid

Billiton is te bereiken met verschillende bussen (P.B.O / P.B.O.P. / P.B.O.R.) vanaf de Maagdenstraat.

Onverwacht

Te Onverwacht (niet te verwarren met het eerder genoemde Billiton-dorp Onverdacht) staan op het station van de Stichting Nationaal Spoor enkele oude begroeide treinstellen. Drie in betere staat verkerende treinstellen kunnen gecharterd worden voor een ritje naar het nabijgelegen Republiek, te weten: een lokomotief met personenwagons voor 30 personen, een dieseltrein voor 38 personen en een 4-persoons dieseltreintje. De trein wacht in Republiek op je tot je terug wil keren. Voor informatie: tel. (0) 35 20 23

Bereikbaarheid

Naar Onverwacht gaan dezelfde bussen als naar Onverdacht, plus de snellere P.O.-lijn, die ook vanaf de Maagdenstraat vertrekt.

Republiek & Berseba

Republiek is een populaire plaats voor vermogende Surinamers en bedrijven om een vakantiewoning te laten bouwen langs de Coropinakreek. Wie geen introductie heeft en wil zwemmen is beter af in het iets verder gelegen Berseba. Te Republiek bevindt zich het oudste productiestation van de Surinaamse Waterleiding Maatschappij (SWM). Het is mogelijk hier een rondleiding te krijgen, mits je van te voren contact opneemt met de SWM in Paramaribo, tel. 47 14 13.

Berseba is de voor toeristen meer toegankelijke optie. Bovendien bevinden zich hier ook de enige overnachtingsmogelijkheden. In Berseba tref je een zendingspost gesticht door de Evangelische Broedergemeente (EBG) en een in 1858 gebouwde kerk en pastorie. Aan de waterkant van Berseba kan voor een geringe vergoeding worden gezwommen.

Accommodatie

Alleen in Berseba is accommodatie te vinden. Er zijn twee mogelijkheden:

- EBG Logeergebouw (voormalige pastorie). Voor informatie/reservering: EBG kantoor te Paramaribo, tel. 47 42 77 / 47 55 93.
- Hendrison's Bungalows. Voor informatie/reservering: mevr. Nok of dhr. Hendrison, tel. 45 73 91

Bereikbaarheid

Republiek is te bereiken met de bussen P.O.R. en P.B.O.R. vanaf de Maagdenstraat. Berseba ligt op loopafstand van Republiek.

Republiek is ook te bereiken met een gecharterde trein, voor informatie zie sectie: *Onverwacht*.

Zanderij I

Recreatieoord Zanderij I ligt, door toedoen van jarenlange proefaanplantingen van de aldaar gesitueerde bosbouwschool, temidden van een zeer uiteenlopende variëteit aan inheemse en exotische flora. Aan een zijkreek van de Caropinakreek zijn er bad- en picknickplaatsen aangelegd. De omgeving leent zich uitstekend voor het maken voor een stevige boswandeling.

Accommodatie

Er zijn vier vakantiehuisjes die worden gerund door de Dienst 's-Landsbosbeheer. Informatie: tel. (0) 32 51 04.

Colakreek

Colakreek heeft zijn naam hoogstwaarschijnlijk te danken aan Amerikaanse militairen die in de Tweede Wereldoorlog in dit gebied gestationeerd waren en de kreek toen al gebruikten voor hun ontspanning. Het water van de kreek wordt donkerbruin gekleurd door een ondergrondse waterstroom die rijk is aan bruine humuszuren, waardoor het de militairen ongetwijfeld denken aan hun favoriete drank: cola.

Colakreek is, met name onder jongeren, veruit de meest populaire bestemming in dit gebied. In de weekenden en vakanties kan het er dan ook erg druk worden. Bijkomend minpunt is dat deze drukte meestal gepaard gaat met de voor Suriname zo bekende luide muziek. Helaas denken veel jongeren die afreizen naar Colakreek dat een wedstrijdje 'om het hardst muziek draaien' onvermijdelijk is. Voor de bezoeker die hier niet van gediend is, is het aan te raden buiten weekenden en vakanties naar Colakreek af te reizen.

Op Colakeek kan je zwemmen, voetballen, basketballen en volleyballen. Men kan er hutjes huren, er is een telefoon op het terrein en er is tevens een restaurantje aanwezig waar tegen een redelijke prijs eten en drinken wordt verkocht.

Voor je het terrein betreedt moet er per persoon een kleine entreeprijs (ongeveer een euro) betaald worden. Eventuele auto's en bussen worden extra berekend. Dagbezoek is mogelijk tussen 09.00 – 18.00 uur.

Accommodatie

Men heeft veel keuzemogelijkheden wat accommodatie betreft op Colakreek. Er zijn prieeltjes (€2,50 p.p.p.n. max. 4 hangmatten) en iets grotere kampen (€6,50 p.p.p.n. max. 10 hangmatten), tevens bevinden zich twee vrij luxe vakantiehuizen op het terrein (€18,50 en €37,-).

Informatie en reservering kan alleen via METS, tel. 47 70 88. Het telefoonnummer van Colakreek zelf is: (0) 32 52 80.

Bereikbaarheid

Neem de P.O.Z. bus vanaf de Heiligenweg naar Zanderij. Vanaf Zanderij is het nog ongeveer 2,5 kilometer lopen naar Colakreek. Volg de elektriciteitsdraden vanaf Zanderij, want deze gaan via de kortste weg naar het terrein van Colakreek.

In vakanties gaat er dagelijks om 11.00 uur vanaf de Heiligenweg ook een speciale bus die tot Colakreek zelf rijdt en in de namiddag weer terugkeert.

Bosbivak

Rechts van de weg naar Kraka vanaf Zanderij bevindt zich rechts de Ayoko-kazerne (Bosbivak) van het Nationaal Leger. Te Bosbivak zijn mooie zwem- en picknickplekken aan de Sabakukreek.

Accommodatie

Er zijn vier huisjes en een groot hangmatkamp te Bosbivak. Voor inlichtingen, neem contact op met de Ayoko-kazerne, tel. (0) 32 52 44 / (0) 32 51 36.

Berlijn

De voormalige suikerriet plantage Berlijn behoort tot de oudsten van Suriname. Nadat in de 18^e eeuw grootlandbouw succesvoller bleek dan de verbouw van suikerriet, veranderde de plantage in een houtgrond. Na de afschaffing van de slavernij trof de plantage-eigenaar met de Creoolse bevolking een regeling omtrent het gebruik van de plantage: ze gingen de plantage huren en mochten hiervoor in ruil gratis wonen, een kostgrondje aanleggen en voor eigen rekening hout kappen, bewerken en verkopen. Nog altijd vormt houtkap een belangrijke bron van inkomsten in Berlijn.

Berlijn ligt aan de Saramaccakreek die op enkele plaatsen toegankelijk is voor dagjesmensen, zoals bij het kerkje van de Evangelische Broedergemeente en nabij de loopbrug over de kreek. Deze brug geeft tevens toegang tot een besloten kerkhofje onder eeuwenoude bomen. Achter het kerkhofje bevindt zich een kleine witzandsavanne. Vooraan op die savanne is er een pad linksaf, waarover je door het bos naar de iets verderop gelegen Pararivier kan lopen.

Met de komst van de spoorbaan in 1908 kon men met de trein naar ‘Halte Berlijn’, om vandaar via een breed bospad naar het dorp te lopen. Het enkele kilometers lange bospad naar de spoorbaan is nog steeds begaanbaar en bovendien de moeite waard. Het begin van het pad is te vinden aan het eind van het dorp rechts.

Accommodatie

In Berlijn staan twee vakantiehuisjes. De eigenaar dhr. A. Maxwell is in Paramaribo te bereiken op tel. 46 42 70.

Bereikbaarheid

Naar Berlijn gaat vanaf Man A Hing de P.Z.B. bus.

Ook gaat er een staatsbus naar Berlijn. Deze bus heeft Berlijn als standplaats en vertrekt op woensdag, vrijdag en zaterdag om 07.00 uur naar Paramaribo en keert omstreeks 12.00 uur terug

vanaf de Heiligenweg. Op zondag vertrekt de bus om 16.00 uur vanuit Berlijn en keert 's avonds terug uit Paramaribo. Opgelet: wie Berlijn dus met de staatsbus bezoekt, dient aldaar te overnachten alvorens met de bus weer terug te kunnen reizen, tenzij er nog een particuliere bus terug te vinden is.

Carolinakreek

Carolinakreek is een recreatieoord, gelegen in een mooie bosrijke omgeving. Er zijn een groot logeergebouw en zes kleinere familiehuisjes te huur. Voor informatie en reservering: De Boer's Veem NV, tel. 47 29 78 te Paramaribo.

2.3 *District Saramacca*

Groningen

Het dorp Groningen is in 1845 gesticht door ongeveer 400 Nederlandse boeren die de armoede in Nederland ontvluchtten en een beter bestaan hoopten op te kunnen bouwen in het vruchtbare Suriname. Deze boeren kwamen naar Suriname op verzoek van de Nederlandse overheid, die het einde van de slavernij in het vizier had en op deze manier een mogelijk voedseltekort probeerde af te wenden. De kolonisatie draaide echter uit op een complete mislukking, want de boeren werden geteisterd door tropische ziektes waar velen aan stierven, en ook het warme klimaat bleek te veel voor deze Groningse en Gelderse boeren. Al in 1853 werd het experiment gestaakt en verlieten de boeren het gebied. De meerderheid keerde echter niet terug naar Nederland, waar ze de kansen op een doen welslagen van remigratie waarschijnlijk niet hoog inschatten, maar verhuisden naar de regio rond Paramaribo. Daar konden ze, louter ten gevolge van hun Nederlandse afkomst, in de loop der jaren veel hogere sociale posities gaan bekleden dan (zeker destijds) in Nederland voor arme boeren zou zijn weggelegd. Anno nu is de integratie van deze Boeroe's, zoals ze tegenwoordig worden genoemd, compleet.

Tegenwoordig telt Groningen, de huidige hoofdplaats van het district, nog steeds niet meer dan enkele honderden inwoners. Afstammelingen van de 19^e eeuwse boeren zult u er niet treffen, wel staat er op het plein in het centrum van het dorp een monument 'ter herdenking van de komst, het

lijden en de volharding van de Nederlandse boeren in Suriname', opgericht honderd jaar na de aankomst van de eerste boeren. Hier vlak naast staat ook nog een monument ter herdenking van 100 jaar Hindoestaanse immigratie (1973). Het huis van een van de leiders van de boerenkolonisatie, ds. Van den Brandhof, dient momenteel als ambtswoning van de districtscommissaris.

Het grootste vertier dat je verder in Groningen zult treffen is het zwembad Pireng (tel. (0) 32 72 31). Dit zwembad is geopend vrijdag en zaterdag van 16.00 uur 'tot stemming' en op zondag van 10.00 uur 'tot stemming'. In de vakanties is het bad dagelijks geopend. Groningen heeft ook een heus recreatieoord/pretpark: Royal Paradise (tel. 41 16 16) is geopend vrijdag, zaterdag en zondag van 08.00 uur 'tot stemming'.

Accommodatie

Groningen telt welgeteld twee accommodatiemogelijkheden:

- Vakantieoord N.V. Posu (tel. (0) 32 70 90), aan de Tibitiweg 2.
- Logeergebouw van de Evangelische Broedergemeente (tel. (0) 32 70 45).

Bereikbaarheid

Staatsbussen naar Groningen (eindhalte Calcutta) gaan dagelijks om 05.30, 09.00 en 15.00 uur van de Heiligenweg.

Particuliere bussen gaan 's ochtends tussen ongeveer 08.00 en 12.00 uur vanaf de hoek Burenstraat/Waaldijkstraat. De laatste P.L.O. bus gaat rond 14.00 uur terug van Groningen naar Paramaribo. Houd er rekening mee dat, ondanks dat de zondag door veel mensen uit Paramaribo vaak wordt benut voor een 'dagje uit' in Groningen, er juist op deze dag geen particuliere bussen rijden.

Boskamp

Boskamp is een klein vissersdorp met zo'n 200 overwegend Javaanse inwoners. Het dorp is voor ons het opstappunt naar het Natuurreservaat Coppename-monding en het Beneden-Coesewijne zwampgebied.

Bereikbaarheid

Staatsbussen vanaf de Heiligenweg vertrekken dagelijks (m.u.v. zon- en feestdagen) om 05.30 en 15.00 uur naar Boskamp en keren vanuit daar meteen weer terug naar de stad. Gezien het vroege tijdstip waarop de bus 's ochtends en het late tijdstip waarop de bus 's middags vertrekt, is het misschien handiger om de particuliere bus naar Nieuw-Nickerie te nemen en te Boskamp uit te stappen. Neem in dat geval de PN-bus vanaf de hoek dr. Sophie Redmondstraat/Waaldijkstraat. Waarschijnlijk moet je wel betalen voor het hele traject naar Nieuw-Nickerie (€2,-), omdat de chauffeurs aan lege plaatsen niets kunnen verdienen. 's Ochtends vroeg maak je de meeste kans een bus te vinden.

Natuurreservaat Coppename-monding

Deze monding is rijker aan vogels dan welke andere riviermonding ook in Suriname. Dit is geheel te wijden aan een jarenlang jachtverbod en een goede bewaking hiervan, en de geringe scheepvaart in het gebied. Afhankelijk van seizoen en getij is dit natuurreservaat een werkelijk paradijs voor vogelliefhebbers. Men treft er rode ibissen, diverse reigersoorten (waaronder nachtreigers), snippen, schaarbekken, fregatvogels, meeuwen en sterns, en af en toe zijn er aalscholvers (duikelaars) en bruine pelikanen.

Bereikbaarheid

Ga met de bus naar Boskamp (zie sectie: *Boskamp*) en probeer daar met vissers te onderhandelen over een boottocht naar de monding.

Beneden-Coesewijnerivier

Twee kilometer van Boskamp mondt de Coesewijnerivier uit in de Coppenamerivier. Ook het Coesewijne-natuurgebied, met zijn vloedbossen die een deel van het jaar onder water komen te staan, is weer een paradijs voor vogelliefhebbers. Naast de vele zoetwatervogels is het zwamgebied ook rijk aan vis en kaaimans. Met een beetje geluk laat zelfs de zeekoe (lamantijn) zich nog zien.

Bereikbaarheid

Zie de secties: *Natuurreservaat Coppename-monding en Boskamp*

Hoofdstuk 3 Oost Suriname & Frans Guyana

3.1 *District Marowijne*

Galibi

Het gebied dat Galibi wordt genoemd ligt aan de Marowijne rivier in het noordoosten van Suriname. Het bestaat uit het Galibi-natuurreservaat en, vlak daarbuiten, de twee kleine Karaïben indianendorpen Christiaankondre en Langamankondre. Galibi is een van de spaarzame gebieden van Suriname waar prachtige zandstranden zijn (uiteraard moet men wel weer de voor het overige deel van het Caraïbisch gebied zo gebruikelijke azuurblauwe wateren ontberen). Het gebied is bij uitstek geschikt om enkele dagen in rust en stilte door te brengen en te genieten van het natuurschoon dat Suriname zo rijk is. Het kan natuurlijk niet anders dan dat vele andere toeristen dit gebied ook op zijn waarde weten te schatten, maar desalniettemin blijft Galibi een rustig vissersgebied.

Op een uur varen van de twee indianendorpen liggen in het Galibi-natuurreservaat de zandstranden Baboesanti en Eilanti. Hier komen in de maanden februari tot en met juli reuzenschildpadden vrijwel iedere nacht hun eieren leggen. Vanuit de twee dorpen kan geregeld worden om dit schouwspel met eigen ogen waar te nemen (€5-10). De bootsmannen nemen je in het holst van de nacht mee op een lange tocht langs de stranden waar je, in de juiste tijd van het jaar, vrijwel van succes verzekerd bent.

Accommodatie

- Guesthouse Galibi (tel. 45 30 64 / 0 83 50 36, vragen naar mevr. Aloema, dhr. Wijnberg of dhr. Parana) te Christiaankondre is een toeristenverblijf met drie slaapkamers en een slaapzaal. Hier komen echter regelmatig dagjesmensen die met een tour vanuit Paramaribo komen.

- Een betere en leukere optie is de pinahutten op het strand van Langamankondre. Hier slaap je in een hangmat voor €3,5 per nacht. Tevens is er een volledig uitgerust eenvoudig keukentje. Voor reserveringen bel de eigenaar, dhr. Ramses: tel. 44 09 30, 0 88 04 620 of 0 88 56 604.
- Als je het leuk vindt om bij mensen thuis te blijven dan kan je terplekke vragen naar Vincent en Severius Aloema of Jean Pierre Ghariwanare. Zij bieden op Galibi accommodatie aan huis.
- Te Baboesanti, op de schildpaddenstranden, kan eventueel overnacht worden in de Warana Lodge van het onderzoekerscentrum van Stinasu. Voor meer informatie en reserveringen, neem contact op met Stinasu, Cornelis Jongbawstraat 14, tel. 47 18 56 of 42 18 50.
- Tot slot bestaat nog de mogelijkheid om via de immigratiedienst van Frans Guyana een verblijf op de schildpaddenstranden te regelen.

Bereikbaarheid

Vanuit Paramaribo gaan vanaf de hoek Heiligenweg/Waterkant bussen naar Albina (€3,50; drie uur). Te Albina eindigt de busrit aan de waterkant, waar alle boten zich verzamelen. Rechts van het strand vertrekken de Bosnegers voor een reis verder de Marowijne op, en links bevinden zich de Indianen die vertrekken naar Galibi.

Er gaan de hele dag boten naar Galibi, maar de grootste kans maak je begin middag. Vaak wonen de bootsmannen zelf te Galibi en nemen maar al te graag passagiers mee om ook nog wat over te houden aan de overtocht. Niet-inwoners van Galibi betalen aanzienlijk meer voor de overtocht dan inwoners, en aan deze prijsafsprake houden de meeste bootsmannen zich keurig. Voor mensen van buitenaf (dus Bakra's én Surinamers) is een enkele reis bijna 10 euro, terwijl de bewoners dat nog niet eens voor een retour betalen.

3.2 *Frans Guyana*

St. Laurent du Maroni

St. Laurent ligt op een steenworp afstand van Albina, aan de franse kant van de Marowijne rivier (Maroni in het frans). Er valt, afgezien van een bezoek aan het voormalig bagno, niet veel te doen in het rivierstadje. Reizigers kunnen er wel hun hart ophalen en zich tegoed doen aan franse wijn, kaas, baguettes en croissants. Ook kunnen er op het postkantoor euro's worden gepind. Reken in St. Laurent wel op prijzen die ver boven het Surinaams gemiddelde liggen.

Wanneer je voet aan wal zet op St. Laurent du Maroni kom je officieel Frankrijk en dus de EU binnen. Je dient dan ook een paspoort bij je te hebben en in te stempelen bij de douanepost. Het bootverkeer tussen Albina en St. Laurent wordt echter geregeld door Indianen en Bosnegers, die van oudsher de douaneposten volledig negeren. Zij zullen vragen of je wel of niet wilt instempelen, maar dit is dus geenszins nodig (officieel uiteraard wel!). Met name uitstempelen aan Surinaamse zijde is onwenselijk als je een single-entry visum voor Suriname hebt, laat dit dan ook vooral achterwege als je een boel bureaucratische rompslomp (en dollars) op de terugweg wil voorkomen.

De grootste bezienswaardigheid van St. Laurent is toch wel het Camp de la Transportation, waar beroemde namen als Papillon en Dreyfus in het gevang hebben gezeten. Het bagno (=gevangenis) fungeerde van 1857 tot aan 1946 als doorvoerhaven van franse dwangarbeiders, die later elders te werk werden gesteld. Tot voor kort was het terrein volledig heringenomen door de jungle, maar door franse inspanningen is het bagno voor een groot deel weer in de oude staat hersteld. Dagelijks worden er verscheidene rondleidingen gegeven (€4; een uur) en een bezoek is zeker de moeite waard. Met een beetje geluk kan zelfs een rondleiding in het engels (zij het zeer gebrekkig) worden geregeld bij het Office de Tourisme.

Accommodatie

Accommodatie in St. Laurent is duur. De hotels in de stad beginnen met prijzen vanaf 30 euro. Enkele goedkopere opties zijn de Indianendorpjes buiten de stad, waar kan worden overnacht in hangmatten (€7,-). Ga voor volledige informatie naar het Office de Tourisme.

Bereikbaarheid

Ga eerst met de bus naar Albina (zie sectie: *Galibi*). Vanaf de waterkant waar de busrit eindigt, worden allerlei boten aangeboden naar St. Laurent voor een bedrag van €3,50 per persoon.

Voor meer informatie verwijs ik je naar het Office de Tourisme in St. Laurent. Zij hebben veel folders en kaarten, en verschaffen informatie over alle accommodatie en activiteiten in en rond de stad. Ook moet je hier zijn om een rondleiding door het bagno te regelen. Het office bevindt zich in het noorden van de stad, pal naast het bagno. Vraag eventueel de bootsman om je hier af te laten zetten.

Hoofdstuk 4 Brokopondo Gebied

4.1 *District Brokopondo*

Brokopondocentrum & Afobaka Stuwdam

Tussen 1961 en 1964 werd in de Surinamerivier bij Afobaka een twee kilometer lange stuwdam gebouwd met een hoogte van 54 meter. Deze dam, gebouwd uit zand en klei heeft een betonsektie waarin de krachtcentrale is ondergebracht. Het geïnstalleerd vermogen bedraagt 180.000 Kilowatt, verdeeld over zes turbines waarboven de generatoren zijn gemonteerd. Elke turbine heeft een vermogen van 30.000 Kilowatt. Behalve de twee kilometer lange Afobaka Stuwdam moesten langs de noordrand van het stuwmeer nog een aantal hulpdammen worden geconstrueerd met een totale lengte van tien kilometer. Dit om te voorkomen dat bij hoge waterstanden het water van het meer weg zou lekken naar de Surinamerivier beneden de dam of naar het stroomgebied van de Saramaccarivier.

Het is mogelijk de krachtcentrale (*powerhouse*) te betreden. Bij de ingang van de hal hangt er een telefoontoestel. Neem de hoorn van de haak en meld je aan bij de wacht. Na verkregen toestemming mag men de hal van het powerhouse betreden. Binnen zijn de zes generatoren te zien en de controlekamer. Tegen de muur hangt een verhelderende plattegrond van het stuwmeer waarop de vroegere loop van de Surinamerivier en de lokaties van de vroegere Bosnegerdorpen zijn aangegeven. Ook hangen er dwarsdoorsneden van zowel de aarden dam als van de betonsektie met de krachtcentrale.

Onderweg naar de stuwdam passeert men Brokopondocentrum. Aangezien momenteel (oktober 2002) de bussen niet meer tot Afobaka rijden, maar hun reis beëindigen in Brokopondocentrum, zit er dus niets anders op dan een (kortstondig) bezoek te brengen aan het plaatsje. Probeer vanuit hier een taxi te regelen naar de Afobaka Stuwdam. Indien nodig kan er overnacht worden in Brokopondocentrum.

Brokopondocentrum (vaak ook gewoon Brokopondo genoemd) ontstond in de jaren zestig, nabij de locatie waar men aanvankelijk de stuwdam had gepland. Latere terreinstudies toonden echter aan dat het aantrekkelijker was de stuwdam acht kilometer stroomopwaarts te bouwen, nabij het bosnegerdorp Afobaka. De ambtenarenwoningen waren toen echter al gebouwd in Brokopondocentrum en zodoende bleef dit de hoofdplaats van het district. Tijdens de binnenlandse oorlog zijn de meeste ambtenaren echter vertrokken uit het dorpje en helaas zijn zij na de oorlog ook niet meer teruggekeerd. Hierdoor maakt het dorp tegenwoordig een wat verlaten indruk.

Accommodatie

Brokopondo:

- Staatslogeergebouw, tel. (0) 32 52 17 / (0) 32 53 27 / (0) 32 53 30
Of via het Ministerie van Regionale Ontwikkeling te Paramaribo, tel. 47 12 41 / 47 67 13

Bereikbaarheid

Afobaka zelf kan momenteel niet met de bus bereikt worden. Men dient dus eerst naar Brokopondocentrum te reizen en aldaar een taxi naar de stuwdam te nemen. Vanaf de Heiligenweg vetrekken op maandag, woensdag, vrijdag, zaterdag en zondag om 08.00 uur Staatsbussen naar Brokopondocentrum. Deze bus keert echter meteen weer terug naar de stad en waarschijnlijk is een overnachting in het gebied dus onontkomelijk.

Brokopondo Stuwmeer – Tonka Eiland

In het Brokopondo stuwmeer ligt het toeristeneiland genaamd Tonka-eiland. Toerisme op dit eiland is zeer recentelijk tot stand gekomen door de inspanningen van de Saramakkaner Frits van Troon. Frits is zelf opgegroeid in een van de vele verdrongen Marrondorpjes die momenteel op de bodem van het stuwmeer liggen. De komst van de stuwdam bij Afobaka in 1964 had als gevolg dat zo'n 5000 Marrons hun onderkomen elders moesten zoeken, en zo werden er enkele transmigratiedorpen in korte tijd uit de grond gestampt. Deze volksverhuizingen gingen als

vanzelfsprekend gepaard met de nodige problemen. Vele families werden voorgoed uit elkaar gerukt doordat er vaak geen overeenstemming kon worden bereikt over de plaats naar waar men zou moeten transmigreren. Als bijvoorbeeld de man naar de dichter bij de stad gelegen en dus ‘modernere’ dorpen als Brownweg of Klaaskreek wilde verhuizen, maar de familie van de vrouw de voorkeur gaf aan de meer ‘traditionele’ dorpen aan de Boven-Surinamerivier, werd zij gedwongen, uiteraard met de kinderen, mee te verhuizen naar het Boven-Surinamegebied. Behalve de tweedeling in de Marronsamenlevingen die hiervan het gevolg was, was er nog een tweede bijkomend probleem dat werd gevoed door de gedwongen migratie. De traditionele cultuur van de Marrons kwam onder vuur te liggen door de invloed van de stad. Veel jongeren kozen voor de transmigratiedorpen die dicht bij de stad gelegen zijn, en zodoende bleven met name de ouderen achter in de meer op traditionele leest gestoelde, verder in de binnenlanden gelegen dorpjes. Door de relatief kleine afstand naar de stad brachten veel van de jongeren in deze dorpen geregeld bezoek aan de stad. Zij namen steeds meer de normen en waarden uit de stad over en gingen geleidelijk meer hun eigen leven leiden. Behalve dit verlies aan traditionele normen en waarden, was er ook een verlies van kennisoverdracht van natuur en cultuur. Jongeren hebben bijvoorbeeld niet meer de kennis van medicinale planten of de vervaardiging van houtsnijwerk die hun (voor)ouders nog wel hadden.

Deze problemen brachten Frits van Troon ertoe de Stichting Panda op te zetten, met als doelstellingen: bijdragen aan de duurzame economische, sociale en culturele ontwikkeling van de Saramakaners in het algemeen, en de bewoners van het transmigratiedorp Brownsweg in het bijzonder. Om dit te kunnen bewerkstelligen had Frits een plek nodig waar hij een ecotoeristisch oord zou kunnen beginnen, om daarmee de inkomsten te genereren die nodig zijn voor de verwezenlijking van deze doelstellingen. Dit oord is dus Tonka-eiland geworden, een klein stukje niet-verdronken land dat hij nog kende van vroeger en waar zijn ouders vlak in de buurt kostgrondjes hadden.

Tonka-eiland bestaat voor het grootste gedeelte uit primair (oorspronkelijk) regenwoud. De delen van het eiland die tot de komst van het stuwmeer werden gekapt in verband met het bedrijven van landbouw (kostgrondjes), zijn inmiddels al weer begroeid met secundair bos. Primair bos is het hoogst en kent een grandioze variëteit aan flora en fauna. Op Tonka-eiland is een zogenaamd 'Natuur-leerpad' (1,7 km) uitgezet die je langs alle soorten bos op het eiland voert. Langs het pad zijn allerlei bomen en lianen genummerd en in een apart gidsje (*Natuur-leerpad Tonka Eiland*, te verkrijgen bij de beheerder) beschreven. Ook is het mogelijk tijdens de wandeling apen te zien. Op Tonka komen meer diersoorten voor dan verwacht zou worden van een klein eiland. Waarschijnlijk komt dat doordat het eiland redelijk dicht bij het vasteland ligt en veel dieren het dus zwemmend of vliegend kunnen bereiken. Het Brokopondo-stuwmeer, waar Tonka-eiland zich dus in bevindt, staat bekend als zeer goed viswater. Met name de toeristen vertonen een bijzondere interesse in de grote hoeveelheid piranha's (*pireng*) die het meer rijk is, maar de plaatselijke bevolking waardeert de *tukunari* veel meer als consumptievis.

Accommodatie

Op het eiland zijn totaal drie huizen waar toeristen kunnen verblijven:

Bisa (\$65,- p.n.) heeft een capaciteit van 15 man; *Wanaku* (\$80,- p.n.) kan 17 man herbergen; en in de grootste, *Watradagu* (\$80,- p.n.), kunnen maar liefst 20 mensen de nacht doorbrengen. Aanwezig zijn een volledig ingerichte keuken, drinkwater- en sanitairevoorziening met stromend water, en electriciteit dat wordt opgewekt door middel van een aggragaat en zonnepanelen. Eten en drinken is er echter niet, dus dat dient men zelf mee te brengen. Bovenstaande prijzen zijn de officiële prijzen, maar deze zijn, afhankelijk van de economische positie waarin je geschat wordt, zeer onderhandelbaar. Een verblijf van twee personen voor drie nachten kan al vanaf zo'n 100 euro inclusief boottransport vanaf Afobaka. Groepspreizen zijn ook beschikbaar en ook hier is onderhandelen dus niet onverstandig. Maar onthoud: het geld dat verdiend wordt, wordt gebruikt voor de financiering van een goed doel en elke euro of dollar extra is zeer welkom!

Bereikbaarheid

Om op Tonka-eiland te komen dien je eerst met de bus naar Afobaka te gaan (zie sectie: *Brokopondocentrum & Afobaka*, eerder dit hoofdstuk). Vanaf Afobaka kan een lokale boot gecharterd worden voor zo'n €110,- retour. Het is echter ook mogelijk om deze bootreis gewoon aan de beheerder van Tonka-eiland over te laten. Officieel doet ook hij de boottrip voor \$100,- retour, maar ook deze prijs is weer zeer onderhandelbaar. Het verdient de aanbeveling van te voren een vaste prijs af te spreken over een combinatie van overnachting en vervoer, want de kans is groot dat de werkelijke kosten zodoende veel lager liggen dan de officiële kosten.

Vanaf het eiland zelf kunnen ook boot-/hengeltochten ondernomen worden met de beheerder (€4,- per uur)

Voor informatie over Tonka-eiland, neem contact op met Frits van Troon (tel. 088 99 125). Aangezien Frits echter vaak zelf op het eiland verblijft is zijn dochter Suzanne de contactpersoon in Paramaribo aan de Kafaludistraat 77 (tel. 40 15 79 of 088 46 541).

Brownsberg

Vanaf de Brownsberg kunnen voettochten worden ondernomen naar vallen en kreekjes, zoals de Ireneval, de Leoval, de Kumbuval, de Mazaronival, en de Witikreek. Deze voettochten gaan allen over zeer goed begaanbare en aangegeven paden. Ook het uitzicht vanaf het logeeremplacement op de Brownsberg over het Brokopondo stuwmeer mag er wezen. De stuwdam bij Afobaka is 20 km ver weg maar toch duidelijk te zien en 's avonds zelfs verlicht. Aan de overkant van het meer kan je (van links naar rechts) het Winti-Wai Gebergte (480m), het Hok-A-Hing Gebergte (523m), het Nassau Gebergte (570m), en het Lely Gebergte (694m) waarnemen.

Accommodatie

Er is een flink aantal accommodatiemogelijkheden op de Brownsberg. Alles wordt gerund door Stinasu en kan/moet van te voren worden gereserveerd. Er kunnen zowel bedden en kamers als hangmatplekken worden gehuurd. Deze laatste zijn de goedkoopste optie. Indien de eigen hangmat wordt meegebracht zijn de kosten per nacht \$7,50, maar eventueel kan voor een extra \$2,50 per nacht ook nog een hangmat ter plekke worden gehuurd. Aangezien de nachten aardig fris kunnen worden is het raadzaam zelf een slaapzak of dekens mee te brengen. Alle verblijven hebben beschikking over een eigen keuken met gas en water, waar zelf meegebracht voedsel kan worden klaargemaakt. Ook is er op de berg een restaurantje aanwezig waar verschillende maaltijden en dranken worden aangeboden. Voor €2,50 heb je soep of een broodmaaltijd en voor €4,50 een volledige avondmaaltijd. Tevens zijn er op het terrein toiletten en douches.

Bereikbaarheid

De Brownsberg is eenvoudig met het openbaar vervoer te bereiken. Vanaf de Saramaccastraat kan elke morgen tussen 08.00 en 09.00 uur een jumbo genomen worden (€3,50; twee uur) naar het dorp Brownsweg, dat aan de voet van de berg ligt. Deze bus rijdt verder naar Pokigron en een bezoek aan de Brownsberg is dus goed te combineren met een bezoek aan de Boven-Surinamerivier (zie sectie: *Boven-Surinamerivier*). Vanaf Brownsberg is het voor de sportievelingen een 13 kilometer lange voettocht naar boven. Makkelijker is het echter om vooraf via Stinasu te regelen dat een van hun medewerkers je onderaan de berg met de auto ophaalt en boven op de berg afzet (€3,50 retour).

Voor meer informatie en reserveringen, neem contact op met Stinasu, Cornelis Jongbawstraat 14, tel. 471856 of 421850

4.2 *Boven-Surinamerivier*

Het gebied ten zuiden van het stuwmeer wordt Boven-Suriname genoemd, vernoemd naar de Surinamerivier die door het gebied stroomt. Deze rivier wordt te Djumu gevormd door de Granen en de Pikin Rio, die bij deze plaats samenvloeien. Deze twee rivieren ontspringen in het Eilerts de Haangebergte, gelegen helemaal in het zuiden van Suriname. De Surinamerivier mondt na Pokigron uit in het stuwmeer en stroomt na de Afobakadam weer verder richting Paramaribo en oceaan.

Boven-Suriname ligt in het district Sipaliwini en zou daardoor onderdeel zijn van de verantwoordelijkheid van de districtscommissaris. Echter, de Bosnegers, die dit gebied bevolken, hebben zich na een aantal oorlogen met de koloniale overheid in de 18^e eeuw definitief weten vrij te vechten en leven sindsdien een afgezonderd bestaan. Hierdoor zijn niet alleen hun eeuwenoude culturele tradities en manier van leven in stand gebleven, maar hebben zij ook hun eigen bestuurlijke- en gerechtelijke wetgeving. In dit gebied, alsmede de rest van het gebied rond het stuwmeer, leven de Saramakaners. Zij vormen, samen met de Aucaners (ook Djuka's genoemd), de grootste groep Bosnegers in Suriname.

De grootste 'bezienswaardigheid' van het Boven-Surinamegebied is dan ook een bezoek aan een of meerdere van de vele Saramakaanse Bosnegerdorpjes aan de oever van de rivier. Deze rustieke dorpjes ademen een 'authentiek Afrika'-sfeer uit en het lijkt alsof de tijd er erg lang heeft stilgestaan. Hoewel enkele dorpen inmiddels zijn voorzien van telefoon, electriciteit en een airstrip, waant de bezoeker zich met gemak enkele decennia terug in de tijd. Vervoer per korjaal over de rivier, dorpen bestaande uit houten hutjes met rieten daken, vrouwen die - met onbloeit bovenlichaam of een kind op de rug - de was in de rivier doen: alles maakt dat de bezoeker niet anders kan dan van de ene verbazing in de andere vallen. Vaak kan je een dorpsbewoner vinden die het leuk vindt om je mee te nemen op een wandeling door zijn dorp.

Tevens is het Boven-Surinamegebied een prachtig natuurgebied. Met een korjaal over de rivier varen kan het adrenaline-niveau rap doen stijgen wanneer de bootman zich met pijn en moeite over de sula's heen weet te werken. Met name in de droge tijd kunnen enkele sula's lastig te

nemen zijn door de lage waterstand. Het is dan ook niet uitgesloten dat de passagiers de boot uit moeten om de boot te duwen (als bakra echter wordt je meestal pas als laatste verzocht de boot te verlaten, omdat je een grotere zorg bent buiten de boot dan erin). In extreme gevallen moet de boot zelfs uit het water worden gehaald en op de hoofden van enkele sterke medepassagiers over de sula worden getild. De sula's aan deze rivier zijn echter niet zo onstuimig zijn als op andere plekken in het land het geval is, waardoor de reis over het algemeen prima te doen is. Bijkomend nadeel is dan natuurlijk dat grote sula's nou juist erg indrukwekkend zijn en een grote reden om het binnenland per korjaal te bezoeken. Vaak kunnen boswandelingen worden gemaakt vanuit de dorpen waar je verblijft. Vraag de kamphouder om een gids, een taak die hij vaak maar al te graag zelf op zich neemt.

Langs de Boven-Surinamerivier bevinden zich genoeg mogelijkheden om de nacht door te brengen. Na het succes van de eerste Saramakaanse kamphouder, Papi, die het inmiddels door de METS overgenomen kamp op Kumalu eiland, even voorbij Djumu was begonnen, werden er meer ondernemende Saramakaners geprikkeld tot het beginnen van een eigen kamp voor toeristen. Het gevolg was dat er zoiets ontstond als wat door antropologen de *Cargo Cult* wordt genoemd: imitatie met als doel door deze imitatie exact dezelfde resultaten te boeken. Er werden dus kampen gebouwd die waren gelegen op een eilandje in de rivier, net als Kumalu, en op deze eilanden werden hutten gebouwd die er exact uitzagen als die op Kumalu. En men ging wachten. De kamphouders hadden geen schijn van kans op commercieel succes, doordat zij van marketing absoluut geen kaas hadden gegeten. Zo kwam het voor dat enkele kampen jarenlang leeg stonden en de eigenaar zich vergeefs afvroeg hoe het toch kwam dat de toeristen wegbleven. Papi was het tenslotte toch ook gelukt? In totaal zijn er achttien van deze kampen gebouwd waarvan een paar eigenaren het definitief hebben opgegeven, enkelen nog altijd zitten te wachten op toeristen, en weer anderen een vereniging hebben opgericht, genaamd Saamaka Guides. Het zijn dan ook alleen de kampen van deze Saamaka Guides die ik hieronder zal belichten.

Accommodatie

Hieronder staan alle plaatsen met Saamaka Guides kampen (geschreven in de Saramakaanse spelling) en de officiële prijzen in euro's, zoals gegeven door de Saamaka Guides. In de

werkelijkheid blijken de prijzen vaak ongeveer 25% onder deze prijzen te liggen. Men dient er rekening mee te houden dat er in principe niet voor je kan worden gekookt en dat er ter plekke weinig tot geen voedsel kan worden gekocht. Neem dus genoeg voedsel mee vanuit Paramaribo.

Plaats	Kamp	Tarief I	Tarief II	Tarief III
Gëngësitonu	Hoiminö	7,50	N.A.	N.A.
JauJau	Djamaika	7,50	10,00	17,50
JauJau	Isadou	6,00	10,00	15,00
Gunzi	Teiwei	N.A.	10,00	17,50
Felulasi	Atudendu	4,00	N.A.	N.A.
Djemongo	Meni Mi	6,00	7,50	N.A.
Gujaba	Ahosi	7,50	10,00	N.A.
Gaansei	Apiapaati	2,50	3,50	8,00
Kajana	KoSindo	N.A.	13,00	19,00
Awaadan	Peti	2,50	3,50	N.A.

Tarief I: Een hut (afhankelijk van beschikbaarheid alleen, of met twee tot vier anderen) en een bed met matras.

Tarief II: Extra nog lakens, een hangmat met klamboe, een olielamp, kookbenodigdheden, en een gasbrander.

Tarief III: Er wordt voor je gekookt.

Bereikbaarheid

De reis naar het Boven-Surinamegebied begint door tussen 08.00 en 09.00 uur een jumbo naar Atjoni (= de 'haven' van Pokigron) te nemen vanaf de Saramaccastraat (€7,50; vier à vijf uur). Deze bus rijdt via Brownweg en het is dus zeer goed mogelijk een bezoek aan de Boven-Surinamerivier te combineren met een bezoek aan de Brownsberg (Zie sectie: *Brownsberg*). Te Atjoni dient men dan een korjaal te nemen naar het gewenste Saramaka dorp aan de Boven-Surinamerivier. Langs de route Atjoni – Gunsi varen dagelijks boten op en neer. Eenmaal in een

dorp kan een willekeurige boot worden aangehouden voor verder transport. De meeste boten vertrekken 's ochtends richting Atjoni en gaan vanuit daar begin middag weer terug naar 'boven'.

Hoofdstuk 5 West Suriname

5.1 *District Coronie*

In het district Coronie is bijzonder weinig te doen. Langs de oost-westverbinding wonen slechts zo'n drieduizend mensen en echte toeristische trekpleisters kent het district verder niet. Langs deze oost-westverbinding liggen dus wel enkele kleine dorpjes die eventueel bezocht zouden kunnen worden, maar gezien de minimale bereikbaarheid van deze dorpjes en het ontbreken van eventuele gastenverblijven ter plekke kan ik dit toch maar moeilijk aanraden. Daar komt nog bij dat de noodzaak om deze dorpjes te bezoeken uit toeristisch oogpunt ook minimaal is. Indien men de rust en vrijheid die het district uitstraalt wil proeven, volstaat men met een bezoek aan de enige plaats van betekenis in het district: Totness.

Totness

Totness is het enige dorpje in Coronie die nog zijwegen van de oost-westverbinding heeft. Ook is Totness het enige dorpje dat gezegend is met enkele gastenverblijven. Vanaf het dorp kan je naar het strand aan de Coroniebank lopen. Een zandstrand is het uiteraard niet, maar op de uitgestrekte modderbanken is de kans groot dat een rode ibis gezien kan worden. Verder heeft Totness, ondanks dat het de 'hoofdstad' van het district is, niet veel meer dan enkele winkeltjes, een pompstation, een filiaal van Telesur, een dancing, en wat eet- en drinkgelegenheden.

Accommodatie

- Logeergebouw Coronie: tel. (0) 23 51 93 / (0) 23 51 31 / (0) 23 51 534
- Hotel Nibte: tel. (0)23 51 75 (Marlon)
- Totness Palace: tel. (0) 23 51 34

Bereikbaarheid

Neem de PN-bus vanuit Paramaribo vanaf de hoek dr. Sophie Redmondstraat/Waaldijkstraat, of vanuit Nieuw-Nickerie vanaf de markt, en vertel de chauffeur dat je eruit moet in Totness. Waarschijnlijk moet je wel betalen voor het hele traject (€2), omdat de chauffeurs aan lege plaatsen niets kunnen verdienen. Voor beide richtingen uit geldt dat je 's ochtends vroeg meer kans hebt een bus te vinden dan 's middags.

5.2 District Nickerie

Het noordwestelijk district Nickerie staat ook wel bekend als de rijstschuur van Suriname. Inpoldering van brakwaterpannen en ontzilting van de bodem maakten grootschalige machinale rijstbouw mogelijk. In Wageningen, dat na de Tweede Wereldoorlog speciaal voor de verbouw van rijst is gesticht door Nederlandse ingenieurs, is men zelfs overgegaan op het inzaaien van de rijst via kleine landbouwvliegtuigen. Een zeer groot deel van de ongeveer 35.000, hoofdzakelijk Hindoestaanse, inwoners van het district zijn in loondienst bij een van de vijftig grote rijstbedrijven of runnen anders zelf een klein particulier rijstbedrijfje. Tevens wordt er op grote schaal bacoven geteeld en ook bosbouw is een middel van bestaan voor de bewoners.

Dicht langs de kust van Nickerie vindt men nog uitgestrekte, onaangetaste zwampen en zoutwaterlagunes. Hierdoor is Nickerie berucht om muskieten die, vooral in de manyatijd, hun bijnaam *kopro priem* (koperen priem) waarmaken.

Nieuw-Nickerie

Aan de Corantijnrivier, die de grens vormt met Guyana, ligt Nieuw-Nickerie, de hoofdstad en haven van het district Nickerie. Hoewel het qua inwoneraantal de tweede stad van Suriname is, is stad eigenlijk een te groot woord voor deze dorpse plaats met slechts zo'n 8000 inwoners.

Een van de bezienswaardigheden van Nieuw-Nickerie is de in de laat 19^e eeuw gebouwde Zeedijk, waaraan de stad haar bestaan dankt. De eerste woningen in het gebied werden gebouwd in 1820, op de punt van de westelijke oever van de Nickerierivier. Het aantal inwoners van het

dorp, met de toepasselijke naam De Punt, groeide aanzienlijk in de daaropvolgende jaren. In 1850 werd de naam van het dorpje veranderd in Nieuw Rotterdam. In 1859 beseftte men dat Nieuw Rotterdam door zeeafslag gedoemd was in zee te verdwijnen. Het hele dorp was genoodzaakt te verkassen naar Nieuwe Wijk, een vestiging even ten zuiden van Nieuw Rotterdam. De zee bleef echter landinwaarts oprukken en de dorpsbewoners moesten in 1879 nogmaals evacueren om een verdrinkingsdood voor te zijn. Uiteindelijk bouwde men aan de linkeroever van de Nickerierivier de stenen Zeedijk en daarachter het dorp Nieuw-Nickerie. Hoewel deze dijk inmiddels al vele tientallen jaren doet waar het voor gebouwd is, is dit niet altijd probleemloos gegaan. Achterstallig onderhoud heeft in 1985 nog een dijkdoorbraak veroorzaakt, en ook een kapotte sluisdeur heeft het gebied achter de dijk al eens onder water doen lopen. Zeer recentelijk is de Zeedijk echter volledig gerenoveerd en de enorme rotsblokken moeten de Nieuw-Nickerianen nu voor eens en voor altijd van natte voeten weerhouden.

De Zeedijk is een favoriete plek onder toeristen en de lokale bevolking om al wandelend uit te waaien in de zeewind, of om een dagje aan het strand door te brengen. Ook voor zonsondergangen is de Zeedijk aanbevelenswaardig. In weekenden en vakanties worden er regelmatig evenementen georganiseerd. De dijk bevindt zich ongeveer zeven kilometer van het centrum en is alleen per taxi te bereiken.

Veel Nickerianen zijn voormalige arbeidsmigranten uit Guyana, die een flinke bijdrage leverden aan de economische opleving van het gebied in de laatste tientallen jaren. Inmiddels telt het gebied een flink aantal industrieën, waarvan de rijstverwerkende ondernemingen, houtzagerijen en de kunstmestfabriek de belangrijkste zijn. Voor een bezoek aan één van de vele grote rijstbedrijven in de regio kan je onder andere terecht bij Rijstfabriek Manglie's (tel. 47 51 51 / 47 17 17). Zij verzorgen rondleidingen door hun fabriek.

In het centrum van Nieuw-Nickerie bevindt zich de Centrale Markt, waar vele producten zoals groente en fruit, kleding, vlees en vis worden verhandeld. Verder is er in het stadje niet veel meer te beleven dan wat rondlopen, winkelen of eventueel zwemmen in het openbare zwembad. 's Avonds kan men een gokje wagen bij Casino Roshnie en in de weekenden kan er worden gedanst bij discotheek Zeppelin of Dercó's bar-dancing. Aan de bar hangen kan bij bar The Clinic of anders De Tropen, aan het Residence Inn hotel.

Accommodatie

Nieuw-Nickerie heeft aardig wat slaapgelegenheden en ik zal hieronder alleen enkele goedkopere opties weergeven:

- Guesthouse Dorien
VoorlandWaldeck 9, tel. (0) 23 13 52
Prijzen vanaf €12,50 per kamer

- Diamond
Balatastraat 29, tel. (0) 23 22 10
Prijzen tussen de €6,50 en €18,50 per persoon

- S.O.B. Centrum
Soekramsinghstraat, tel. (0) 23 18 44
Prijzen rond de €10,- per kamer

- Hotel President
Gouverneurstraat 104, tel. (0) 23 18 48
Prijzen rond de €10,- per kamer

- Hotel Luxor
St. Jozefstraat 22, tel. (0) 23 13 65
Prijzen vanaf €11,- per kamer

Bereikbaarheid

Neem de PN-bus vanuit Paramaribo vanaf de hoek dr. Sophie Redmondstraat/Waaldijkstraat (€2; drie uur), of vanuit Nieuw-Nickerie vanaf de Centrale Markt. Voor beide richtingen uit geldt dat je 's ochtends vroeg meer kans hebt een bus te vinden dan 's middags.

Er rijden ook twee staatsbussen op dit traject. De vertrektijden zijn zowel vanuit Paramaribo als vanuit Nieuw-Nickerie 06.00 en 13.00 uur. Wees er op tijd bij, want deze goedkopere bussen zitten altijd snel vol.

Bigi Pan

Noordoostelijk van Nieuw-Nickerie, vlak achter de kust, ligt een groot moerasgebied met uitgestrekte moddervlaktes: Bigi Pan. De in dit gebied gelegen lagune staat onder invloed van het getij en zoetwater afkomstig van het omringende landschap en de Nickerierivier. Gevolg is dat het water in de lagune een complex van brakwaterpannen is waar zwermen vogels voedsel zoeken en broeden. Vele trekvogels uit Noordamerika komen hier voeden op schaaldiertjes, onderweg naar hun overwinteringsplaatsen in Brazilië. Niet zozeer de verscheidenheid, als wel de aantallen waarin sommige van deze vogels hier voorkomen maken deze plek zo bijzonder. Behalve vogelliefhebbers kunnen ook vissers hun hart hier ophalen, want de zogenaamde zwampvissen komen hier in groten getale voor.

Accommodatie

In het meer staan enkele vissershutjes die overdag als rustplaats gebruikt worden en eventueel 's nachts als slaapverblijven kunnen dienen. Hierover dien je met de bootsman van te voren afspraken te maken. Houd er rekening mee zelf eten en drinken mee te nemen.

's-Landsbosbeheer (LBB) heeft ook een hutje speciaal voor toeristen laten bouwen. Voor informatie hieromtrent kan je contact opnemen met de LBB in Paramaribo (tel. 47 13 16 / 47 18 56), of ga naar het LBB-kantoor op de Centrale Markt in Nieuw-Nickerie.

Bereikbaarheid

Bigi Pan is alleen te bereiken per boot vanuit Nieuw-Nickerie. Ook hiervoor is de LBB in te schakelen, maar je kan evenzogoed bij de steiger op de Centrale Markt in Nieuw-Nickerie of bij de aanmeersteiger te Longmay (vertrekpunt naar Bigi Pan) zelf een bootje regelen met een lokale visser. Overigens is de kans groot dat je al een tripje naar Bigi Pan wordt aangeboden zodra je de

bus uitstapt in Nieuw-Nickerie. Probeer zelf de betrouwbaarheid van de aanbieder een beetje in te schatten. Voor een bootcharter van een dag voor twee personen moet je zeker niet meer dan zo'n 25-30 euro betalen. Indien je de nacht wenst door te brengen in een vissershutje op het meer, dien je de bootsman hier van te voren over in te lichten. De prijs wordt hier uiteraard op aangepast.

Een zeer betrouwbare optie is Adi. Hij is visverkoper op de markt, maar neemt geregeld toeristen mee op tripjes naar Bigi Pan. Adi heeft een bootje in Longmay, waar hij je met de auto heenbrengt en vanwaar de trip over het water kan beginnen. Wellicht wil hij je na terugkomst in Nieuw-Nickerie ook nog even meenemen naar de Zeedijk, waar hij vlak achter woont. Hij is te bereiken op nummer: 088 36 607

Apura en Washabo

Deze dorpen liggen aan de Corantijnerivier, op een afstand van 80 kilometer ten zuiden van Nieuw-Nickerie. Officieel liggen de dorpen niet meer in het district Nickerie maar net daarbuiten, en vallen daarmee dus onder het bestuur van het district Sipaliwini. Over de rivier komt men eerst in Washabo en ongeveer drie kilometer zuidelijker ligt Apura. Tussen de twee dorpen ligt nog een derde dorp, Section, maar dit dorp bestaat uit niet meer dan een paar kampen. Verpreid over de drie dorpen wonen ongeveer 2500 mensen. Dit zijn hoofdzakelijk indianen van gemengd Arawakken- en Karaïbenbloed, die zich nog altijd bezig houden met jagen, vissen en landbouw op kostgrondjes. Tevens woont er een minderheid van Guyanezen en stadsmensen, die zijn blijven wonen na het mislukken van het zogenaamde West Suriname Project. Dit project is het toonbeeld van weggegooid ontwikkelingsgeld. Na de gouden handdruk van 3,5 miljard Nederlandse gulden die Suriname van Nederland kreeg na de onafhankelijkheid in 1975, leek het alsof het geld niet meer op kon. Meteen na de onafhankelijkheid werd er een prestigieus project gestart ter ontwikkeling van West-Suriname. Apura zou een nieuw economisch centrum worden, waarin bauxietwinning, waterkrachtenergie en bosbouw een centrale rol gingen spelen. De stad werd omgebouwd tot industriestad en er werden in korte tijd verharde wegen, watervoorzieningen en electriciteit aangelegd en een stationsgebouw en Bruynzeelwoningen voor de toekomstige werknemers uit de grond gestampt. Toen de bauxietbedrijven echter geen interesse bleken te hebben in de relatief dure bauxiet uit het binnenland, werd het project, dat in

totaal 500 miljoen Nederlandse guldens heeft gekost, gestaakt. Voor zover dit op zichzelf al niet rampzalig is, was het West Suriname Project met name voor de inheemse Arowakken in Apura en Washabo een absolute ramp. De gemeenschappen werden verward door het geld en de drank dat de stadsmensen meebrachten. Zelfs de in Guyana wonende Arowakken werden in hun cultuur aangetast door de arbeiders die naar dit gebied kwamen. Toen een houtzagerij, een van de weinige bronnen van inkomsten, in de brand werd gestoken en vervolgens ook nog eens de binnenlandse oorlog uitbrak, betekende dat de nekslag voor de economie van de indianen in dit gebied. Inmiddels zijn beide dorpen gelukkig weer wat opgebrabbeld uit deze misère. Men heeft veel hoop op het toerisme gevestigd, vooral wat werkgelegenheid betreft.

Washabo heeft een schooltje, een kerk, een recreatiezaal, een voetbalveld en een medisch centrum. Ook zijn er enkele winkeltjes met goederen die worden ingevoerd uit Paramaribo of Guyana. Apura is net wat groter en daar is dan ook vrijwel alles aanwezig. Bovenop wat Washabo al te bieden heeft, is er ook een bakkerij, een militaire post en een politiebureau. Bij eb kan men aan de Guyanese kant een zandstrandje bezoeken (overigens is de Corantijnrivier nog Surinaams gebied, eventueel drooggevallen stukken in de rivier, ook al liggen ze vlak voor de Guyanese kust, behoren dus officieel nog tot Suriname!). Dit strandje is maar een paar minuten varen vanaf Washabo, waar de oversteek gemaakt kan worden. Met een boot kunnen dagtripjes gemaakt worden naar Orealla, een indianendorp aan Guyanese kant, of naar de Kapurikreek, waar men reuzeotters kan zien. Bij Apura Guesthouse is een pick-up aanwezig waarmee men trips kan maken naar onder andere de Champion Vallen, de Blanche Marie Vallen, het oude spoor en de locomotief.

Meld je even bij de kapitein alvorens het dorp te bezoeken.

Accommodatie

In Washabo kan in zelf meegebrachte hangmatten worden overnacht in de recreatiezaal, maar ook eventueel bij de lokale bevolking in het dorp. Neem zelf ook voedsel mee.

Apura biedt meer accommodatiemogelijkheden. Er zijn twee guesthouses waar men kan verblijven:

- Apura Guesthouse:

Eenvoudig maar goed guesthouse. In totaal zijn er tien kamers, waarbij er gekozen kan worden uit een tweepersoonskamer of een kamer waar drie of vier bedden staan. Douches en toiletten zijn ook aanwezig. Er is een mogelijkheid gebruik te maken van de keuken, maar eventueel kan er voor een maaltijd worden gezorgd als dit van te voren wordt gemeld. Prijzen vanaf zes euro per kamer. Ook kan er overnacht worden in hangmatten (zelf meebrengen). Vanuit het guesthouse kunnen een dorpsbezoek en een natuurwandeling worden geregeld. Tevens is er een pick-up truck waarmee men trips kan maken naar onder andere de Champion Vallen, de Blanche Marie Vallen, het oude spoor en de locomotief.

- Guesthouse Mae / Warung Waridjan:

Dit is een klein guesthouse met 3 kamers en 8 bedden. Het hele huis kan worden gehuurd voor ongeveer 25 euro per nacht.

Bereikbaarheid

De dorpen moeten per boot bereikt worden vanuit Nieuw-Nickerie. Check aldaar op de Centrale Markt, er zijn vaak mensen die van de markt richting Apura gaan. Dit zijn wel oude en langzame boten, de reis duurt 10 tot 12 uur en kost zo'n zes euro. Er gaat ook een iets snellere boot, die door de indianen wordt gebruikt om de dorpen te bevoorraden, handelswaar voor de markt mee terug te nemen en studenten heen en weer te brengen. Deze boot doet er ongeveer 8 tot 10 uur over (€6) en kan 40 tot 50 personen vervoeren. Tot slot is er nog een speedboat die vaart op maandagavond en op verzoek. De reis wordt nu aanzienlijk verkort tot anderhalf à twee uur, maar de prijs is er dan ook wel naar. De boot kan voor zes personen worden afgehuurd en kost dan zo'n 260 euro retour. Ook is Apura te bereiken over de onverharde bauxietweg vanuit Paramaribo. Helaas rijden er op dit 373 kilometer lange traject geen bussen.

Wageningen

De Wageningenpolder is na de Tweede Wereldoorlog speciaal voor de verbouw van rijst gesticht door Nederlandse ingenieurs. Zij hebben zo'n 5000 hectare landbouwgrond ingepolderd en klaargemaakt voor de verbouw van enorme hoeveelheden rijst. Lange tijd stak Wageningen de rest van de rijstverbouwende wereld de ogen uit door de vele rijstogsten die per jaar die konden worden gerealiseerd ten gevolge van de aldaar ingevoerde mechanische landbouw en de nieuwe rijstsoorten die een kortere groeidiur mogelijk maakten.

Het dorpje Wageningen werd speciaal opgezet voor de werknemers van de Stichting voor Machinale Landbouw (SML), destijds het enige landbouwbedrijf van het gebied. Wageningen onbeert een echt centrum. Enkele interessante bezienswaardigheden zijn natuurlijk de rijstbouwgebieden; het gemaal dat ervoor heeft gezord dat de Wageningse grond zo bruikbaar was voor de rijstverbouw; het hoofdkwartier van de SML; en het monument dat werd geschonken ter ere van het 25-jarig bestaan van het dorp. De enige echte reden echter om Wageningen aan te doen echter is om van daaruit een bezoek te kunnen afleggen aan het indianendorp Cupido.

Accommodatie

De enige accommodatiemogelijkheid in Wageningen is Hotel De Wereld (genoemd naar het gelijknamige hotel in Wageningen, Nederland, waar de capitulatie van de Duitsers werd ondertekend en een einde maakte aan de Tweede Wereldoorlog), tel. (0) 23 31 49. Prijzen per kamer starten vanaf €30,-.

Bereikbaarheid

Vanaf de parkeerplaats aan de dr. Sophie Redmondstraat vertrekken P.A.W.A. bussen richting Wageningen. Mocht deze nou niet gaan, reis dan via Nieuw-Nickerie (zie sectie: *Nieuw-Nickerie*). Vanuit Nieuw-Nickerie vertrekken tegenover de Centrale Markt minibusjes naar Wageningen. De staatsbus vertrekt vanaf de bushalte aan de Centrale Markt zelf.

Cupido

Het Arawakken-indianendorp Cupido is gelegen aan de 100 meter brede Maratakkarivier, op een uur varen vanaf Wageningen. Cupido telt ongeveer vijftig inwoners, waarvan het merendeel onder de 15 of boven de 30 jaar oud is. Door het gebrek aan werkgelegenheid en scholingsmogelijkheden trekken veel dorpsbewoners, en natuurlijk met name de jongeren, naar de stad. De resterende Cupidoërs houden zich vooral bezig met jagen, vissen en werken op de rijstvelden van boeren langs de Maratakkarivier. Vrijwel geen westerlingen bezoeken het dorp. Een enkele keer komen er mensen voor een dagje uit vanuit Wageningen, en een enkele touroperator uit Paramaribo doet Cupido zeer sporadisch aan.

In het dorp is een recreatiezaal waar eens per kwartaal een Rooms-Katholieke kerkdienst wordt gehouden. Ook wordt deze zaal als school gebruikt. Nadat het Ministerie van Onderwijs een bezoek aan Cupido had afgelegd, werden er door hen woningen voor onderwijzers ter beschikking gesteld en oude tafels en stoelen aan de school geschonken.

Er zijn natuurlijk geen verharde wegen in het dorp. Ook is er geen electriciteit of stromend water aanwezig, om aan water te komen gebruikt men de rivier. Bij eb ontstaat er aan deze rivier een ongeveer 15 meter lange zandbank.

Accommodatie

In Cupido kan men in de recreatiezaal of een vergaderzaal overnachten. Men moet wel eigen hangmatten en eten meenemen.

Bereikbaarheid

Het dorp staat onder toezicht van kapitein dhr. Harra Daniël. Als je het dorp wil bezoeken moet dit eerst aan de dorpskapitein worden gemeld. Zoek in Wageningen contact op met hem en hij brengt je dan met de boot van het dorp naar Cupido. Er is op deze boot plaats voor 10 personen.

Begrippenlijst

Bakra: het woord dat door iedere Surinamer wordt gebruikt voor een Nederlander. Het woord heeft geen negatieve betekenis, maar de etymologische herkomst ervan is mij onbekend (ik vermoed dat het gewoon is afgeleid van het woord blanke).

Boni's: een specifieke groep Bosnegers die onder leiding van Boni in de 18^e eeuw oorlogen tegen de koloniale overheid voerden.

Bosnegers/Marrons: dit zijn de inwoners van het binnenland die afstammen van de in de 18^e en 19^e eeuw gevluchte slaven. Zij hebben zich, na een aantal oorlogen met de koloniale overheid, in de 18^e eeuw definitief weten vrij te vechten en leven sindsdien een afgezonderd bestaan met zelfbestuur en eigen recht. Hierdoor zijn hun eeuwenoude culturele tradities en manier van leven in stand gebleven. Het woord Marron is afgeleid van het Spaanse cimarron, hetgeen 'weggelopen vee' betekent.

Charteren: wanneer een bus, boot, vliegtuig etc. gecharterd wordt, dan wordt deze door een of meerdere personen afgehuurd en worden er in principe geen andere passagiers meegenomen.

Jumbo/Schiphol: aan de Saramaccastraat bevindt zich een busstop met de naam Schiphol, waarvandaan bussen vertrekken die de binnenlanden in gaan. Deze bussen zijn omgebouwde vrachtwagens en worden jumbo's genoemd.

Korjaal: een uit een holle boomstam vervaardigde 'kano'; wordt door Bosnegers gebruikt voor transport over water.

Sula: stroomversnelling in een rivier.

